

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

**Duchovní rozměr skautského zákona a jeho využití v
družinových schůzkách**

Vypracovala: **Markéta Volková**

Vedoucí práce: **Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD.**

Obor: **Sociální pedagogika se zaměřením na výchovu ve volném čase**

OLOMOUC 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vykonala samostatně a použila jsem jen uvedené prameny a literatury.

V Olomouci dne

Markéta Volková

Tato práce byla podpořena z projektu CMTF.

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mě podporovali při psaní této bakalářské práce. Zvláště bych chtěla poděkovat mé vedoucí práce, paní Mgr. Marcelle Fojtíkové Roubalové, PhD., za její ochotu, za trpělivé snažení a její podněty k práci.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině, která mě motivovala v práci a povzbuzovala mě slovy i jinou podporou.

Obsah

Úvod.....	6
1 Skauting	7
1.1 Poslání	7
1.2 Hodnoty	8
1.2.1 Principy	8
1.2.2 Slib	9
1.2.3 Zákon.....	11
1.2.4 Heslo.....	11
1.2.5 Denní příkaz	11
1.3 Skautská výchovná metoda	12
1.3.1 Skautský slib a zákon	12
1.3.2 Učení se zkušeností	13
1.3.3 Družina	13
1.3.4 Symbolický rámec.....	14
1.3.5 Příroda	17
1.3.6 Program osobního růstu	18
1.3.7 Dospělí průvodci	18
1.3.8 Zapojení do společnosti.....	19
1.4 Věkové kategorie.....	20
1.4.1 Benjamínci	20
1.4.2 Světlušky a vlčata.....	20
1.4.3 Skauti a skautky	20
1.4.4 Roveři a Rangers	20
1.4.5 Dospělí skauti	21
2 17. Oddíl Liliového Kříže.....	21
2.1 Historie oddílu	21
2.2 Současný stav oddílu	22
2.3 SWOT analýza.....	22
2.3.1 Komentář.....	23
2.4 Členové oddílu.....	24
2.4.1 Družinky.....	24

2.4.2	Vyznání členů.....	25
2.4.3	Aktivní vedoucí	25
3	Duchovní program ke skautskému zákonu – praktická část	25
3.1	Popis duchovního programu.....	25
3.2	Specifika cílové skupiny.....	25
3.3	Rozbor duchovních programů	26
3.3.1	Skaut je pravdomluvný.....	26
3.3.2	Skaut je věrný a oddaný	30
3.3.3	Skaut je prospěšný a pomáhá jiným	33
3.3.4	Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta	37
3.3.5	Skaut je zdvořilý.....	41
3.3.6	Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.....	45
3.3.7	Skaut je poslušný rodičům, představeným a vůdcům	49
3.3.8	Skaut je veselý myslí	52
3.3.9	Skaut je hospodárny	56
3.3.10	Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích.....	61
	Závěr.....	66
	Seznam literatury:	67
	Internetové zdroje:.....	69
	Přílohy	70

Úvod

Skautský zákon je zásadou každého skauta. Je to ukazatel do skautského života, který pomáhá určovat správný životní směr podle pravdy a lásky. Problematika však nastává v plném pochopení bodů zákona, které nemusí být zcela jasné na pochopení. Každý bod zákona v sobě skrývá hluboké myšlenky a měl by též rozvíjet vícero kvalit v životě skauta.

V rámci mého projektu se na body skautského zákona podíváme do hloubky a pokusíme se je více zmapovat a probudit v nich též duchovní smysl bodů zákona, jelikož skauting a duchovní život jdou spolu ruku v ruce.

Vzhledem k tomu, že mým oborem je sociální pedagogika se zaměřením na výchovu ve volném čase, vybrala jsem si pro svůj bakalářský projekt skauting, jelikož se jedná o můj nejčastěji trávený volný čas, který má též na svědomí moji výchovu. Můj bakalářský projekt se zabývá skautingem, převážně se však zaměřuje na skautský zákon a jeho duchovní rozměr. V teoretické části se seznamujeme se základy skautingu, které jsou okrajově zmíněny. Zabýváme se především posláním skautingu, metodikou a principy, a také zde popisujeme myšlenky zakladatele skautingu Roberta Badena Powella.

Ve druhé části pak se zaměříme na téma 17. Oddílu Liliového kříže, který jsem si vybrala pro tento bakalářský projekt, jelikož jsem aktivním členem a oddíl tak dobře znám.

Duchovní program na jednotlivé skautské body zákona je hlavní myšlenkou mé praktické části. Program proto zahrnuje výklad každého bodu, kde jeho hlavní podstatu podrobně popisují. Následně se budeme zabývat duchovním výkladem bodu, kde jej popíšeme z duchovní stránky, nejčastěji, jak se daný bod zákona vyobrazuje v křesťanství a kolik má toho křesťanství se zákonem podobné. Ve třetí části popíšeme to nejdůležitější, a to je program k bodu zákona, jehož součástí jsou aktivity navazující na daný bod, nejrůznější formy diskuse a častá zamyšlení, aby tak skauti a skautky co nejvíce bod zákona pochopili a mohli tak snáz aplikovat plnění skautského zákona ve svém životě.

1 Skauting

Vzhledem k tomu, že se práce zabývá primárně tématem skautingu, rádi bychom v práci nejprve definovali, co to skauting je. Názory mnoha autorů se v tomto kontextu značně liší neexistuje jednoznačná odpověď.

Některé zdroje považují skauting za organizaci, která vychovává mládež skrz hodnoty k mravním ideálům, jiné zdroje vyzdvihují element přírody, který do oblasti skautingu přešel prostřednictvím amerického spisovatele Ernesta Thompсона Setona, který byl významným představitelem hnutí Woodcraft.

Méně často je pak zmiňována role vojenská, která v současné době již rozhodně není primární funkcí skautského hnutí. Ačkoliv je v současnosti poměrně upostraňována, na úplném prvopočátku byla tato role o mnoho důležitější než ty, s nimiž si skauting asociujeme v dnešní době. Sám zakladatel celosvětového skautingu, lord Robert Baden Powel, byl vojákem, který se osobně účastnil bojů Búrské války v oblastech afrického města Mafeking. Sám pak přišel s myšlenkou, že je třeba přinést světu morálně silné a na boj připravené chlapce, čímž se zrodila myšlenka prvního skautského tábora v jižní Anglii na ostrově Brownsea. Tehdy se jednalo z velké části o vojenský výcvik. Nyní se ve skautingu zachovaly jen některé prvky této éry, jako jsou skautský kroj, nástupy, či hodnosti.

Současný skauting by šel označit jako jakousi emulzi prvotních směrů, jimiž byl skauting formován, ale i směrů nových, které do skautské filozofie s postupem času pronikaly. V průběhu let nabyly na důležitosti i další důležité aspekty, které již dnes ke skautingu neodmyslitelně patří, jako kupříkladu důraz na zručnost, osobní rozvoj a individualitu, družinovou činnost a v neposlední řadě duchovní rozměr.

1.1 Poslání

Posláním skautingu je seberozvoj. Seberozvoj ať už jednotlivce, tak skrze něho i rozvoj společnosti či jeho okolí. Skauting zve své členy k hledání správné cesty podle skautského zákona i slibu. Skauting je otevřený všem lidem, kteří chtějí respektovat jeho zákony a žít podle slibu, se kterým se skauti učí ztotožňovat celý život.

„Posláním skautského hnutí je přispět k vývoji mladých lidí, aby rozvíjeli své tělesné, rozumové, sociální a duchovní schopnosti. Zaměřuje se přitom na jedince jako odpovědné občany a členy místních, národních i mezinárodních společenství.

Skautské hnutí je dobrovolné, nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné jim bez ohledu na původ, rasu, nebo náboženské vyznání, v souladu s cílem, principy a metodou tak, jak byly formovány Zakladatelem.“¹

1.2 Hodnoty

Skauting je založený na hodnotách. Skrze hodnoty působí na rozvoj člověka a hodnotami se řídí. Tato kapitola se věnuje právě hodnotám skautingu a na čem se skauting rozvíjí.

1.2.1 Principy

Skautská světová organizace celý název World Organization of the Scout Movement (dále jen WOSM) uvádí, že skauting leží na třech základních principech, a to jsou: Povinnost vůči Bohu, povinnost vůči ostatním a povinnost vůči sobě. Ve stanovách spolku Junák, schválených 14. Valným sněmem v Litomyšli, je možné najít definice těchto principů. Zkusíme si je nyní přiblížit.

1. Povinnost vůči sobě

Povinnost vůči sobě značí především to, že si budu sám sebe vážit jako plnohodnotného člověka, který má své poslání, své dary, které využívá a rozvíjí k dobru svému i společnosti.² K tomuto principu lze zařadit celková starost o svou osobnost, a také duševní, duchovní i tělesný rozvoj, dělání si malých radostí, péče o sebe a další. Abychom uměli zachovávat ostatní principy, nejprve musíme začít u sebe a mít se rádi, abychom pak měli rádi druhé.

2. Povinnost vůči Bohu

Tento princip zastává názor, že je důležité v životě hledat vyšší hodnoty, sloužit jim, respektovat je. Dává důraz na tyto hodnoty, popřípadě Boha, více než na materiálnost.³

Baden Powell v příručce věnované skautským vedoucím píše: „Charakterové vlastnosti pěstujeme družinovou soustavou, skautským zákonem, skautskou praxí, lesní moudrostí, rádcovskou odpovědností, kolektivními hrami a vynalézavostí, která se uplatní při táboření: K tomu patří i poznávání Boha stvořitele skrze jeho díla, hledání krásy v přírodě a ochrana rostlin i živých tvorů, s nimiž se při táboření setkáváme.“⁴

¹ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. Praha: Junák, 2000. s. 15. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-40-

² Junák – český skaut, z. s., Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014; Hlava druhá – Principy a metoda skautské výchovy

³ Tamtéž

⁴ POWEL, Robert Baden. *Na pomoc skautským vůdcům*. Praha: Junák, 2006. s. 18. Skauting. ISSN: 1210-9827

Baden Powel rovněž v příručce popisuje, jak důležitá je vnímavost krás přírody, které mají ukazovat na Stvořitele. Popisuje, že příroda má svůj řád, na kterém člověk nemá svůj podíl, nýbrž je dílo Stvořitele. Skaut má být zbožný a věrný svému duchovnímu přesvědčení. Pro vůdce oddílu je zásadní respektovat různá vyznání svých svěřencům a pomáhat jim v duchovním rozvoji.⁵

Pro skauty nevyznávající Boha, se zaměňuje třeba i ve skautském slibu výraz Bůh, jako Nejvyšší Pravda a Láska. „Skauting nabízí duchovní zakotvení nenáboženského typu“. Skauting není ani církev ani náboženství, ale je to parta lidí, kteří ty přesažné – nebo chceš-li, duchovní – hodnoty hledají.“⁶

3. Povinnost vůči ostatním

V knize *Myšlenkové základy skautingu* Zajíc píše, že skauti mají být vždy svědomití k povinnosti vůči ostatním, a to například svým vlastním dobrým příkladem, který je má vést na správnou životní smysluplnou cestu. Dále z tohoto principu vyplývá snaha být druhým prospěšný. Snaží se též zlepšit morální i životní úroveň svého okolí i sebe samého.⁷ Povinnost vůči bližnímu vychází z křesťanského hlediska, které je založeno na lásce a solidaritě vůči druhým, jak také čteme v Bibli: „Nakonec pak: Všichni buďte jedné mysli, soucitní, plní bratrské lásky, milosrdní a pokorní.“⁸ Dále pak: „Nikdo ať nemyslí sám na sebe, nýbrž ať má ohled na druhého!“⁹ Jinde se píše: „Proto se navzájem povzbuzujte a buďte jeden druhému oporou, jak to již činíte.“¹⁰

1.2.2 Slib¹¹

Skautský slib je dobrovolný závazek slibujícího, který se rozhodl stát se pravým skautem a přijmout skautskou lilii nejen, jako odznak, ale především do svého srdce. Rozhodl se tak žít podle skautských hodnot a principů. Neměl by to být jen jakýsi zvyk či rituál v oddíle, ale osobní rozhodnutí jedince, který podstoupil důkladnou přípravu a následně úspěšně splnil zkoušku.

Skautský slib slibující říká vůdci oddílu, většinou při hořící pagodě a v přítomnosti celého oddílu. Slibující se s vůdcem zdraví levou rukou na znamení bratrství a blízkosti k srdci. Druhou rukou salutuje.

⁵ POWEL, Robert Baden. Na pomoc skautským vůdcům. Praha: Junák, 2006. s. 36. Skauting. ISSN: 1210-9827

⁶ VOŇAVKOVÁ, Věra – Mauglí a kol. *Tichou poštou*. Praha: Junák, 2005. s. 10 ISBN: 80-86825-99-X

⁷ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. Praha: Junák, 2000. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-40-2

⁸ Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. 1993. Český ekumenický překlad. 3. přeprac. vyd. Praha : Česká biblická společnost. 1. Petrův, 3, 8 (dále jen cituji kapitoly)

⁹ Srov. 1. Kor 10,24

¹⁰ Srov. 1. Tes 5,11

¹¹ Příloha č. 1

Kolektiv skautských autorů v knize *Vůdcovská zkouška jinak* (2018, s. 22) skautský slib popisuje jako start ke skautskému životu. Skautský slib je podle nich začátkem vztahu, který se musí od začátku formovat. Skaut slibuje, že se bude blížit ke skautským ideálům po celý život se rozvíjet. Slib ve svých bodech poukazuje na tři principy skautingu:

1. Sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době

Z prvního bodu skautského slibu, se odráží také první princip povinnosti vůči Bohu, nebo vůči nejzásadnějším hodnotám života pro ty, kteří nevyznávají Boha. Tento bod usiluje o naplnění života po stránce duchovní. Skaut má celoživotně hledat Pravdu a také žít pravdou. S tím souvisí též zodpovědnost za sebe, za to, jak se prezentuje. Skaut by měl svým jednáním poukazovat na to, čím žije. Tento princip skautům definuje směr života a k čemu by měli dojít.

Autoři v knize *Vůdcovská zkouška jinak* (2018, s. 91) popisují pravdu a lásku jednoduchými body, díky kterým tyto pojmy pochopí i mladší skauti. Dle nich pravda znamená: To, že se mému slovu dá věřit, že dodržuji pravidla i když mě nikdo nevidí, že jsem schopen přijmout oprávněnou kritiku, nebo že jsem schopen pro pravdu snášet případné nepříjemnosti (posměch, riziko, že se zastanu slabšího před silnějším).

A láska zde znamená:

Pro děti zejména přátelství (můžeme zkoumat, co to znamená být dobrým kamarádem), to, že hezky a vlídně jednám s lidmi, i když s nimi nesouhlasím, že myslím na druhé a pomáhám potřebným, nebo že dělám aktivně něco dobrého pro druhé, přírodu i svět¹²

2. Plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské

Tento bod pojednává o principu vůči sobě, který apeluje na důležitost seberozvoje a seberealizaci ve prospěch společnosti i osoby samé. Skaut je povinen plnit své povinnosti, ať už se jedná o rodinné, školní, pracovní, církevní či další, ke kterým se skaut zavázal. Skaut si bere za své zachovávání skautských zákonů, kterého mohou formovat v lepšího člověka, který je svým jednáním prospěšný sobě i druhým.

3. Duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním

Třetí bod poukazuje na princip povinnosti vůči bližním. Skaut má být nápomocen svému bratru i sestře, má být všímavý k okolí, ve kterém se nachází. Skaut by měl pomáhat druhým

¹² Kolektiv autorů, *Vůdcovská zkouška jinak*, vydal Junák – český skaut, Pardubický kraj, z. s., Praha 2018, s. 91, ISBN: 978-80-262-1311-8

v každé jejich krizi, měl by být naslouchající a pravdivý ve vztazích. Potřeba pomáhat by neměla být jakousi povinností, ale nastavením srdce. Pomoc by měla být zcela přirozeným chováním a radostí, že dotyčný může pomoci k dobru. Do tohoto bodu lze zařadit také starost o životní prostředí. Příroda je skautem vnímána jako něco krásného, co nám zprostředkovává život, a proto je nanejvýš potřebné se k přírodě starat uctivě. Skaut je vnímavý ke kráse stvoření a sám sebe i druhé vnímá jako dobré dílo a veliký dar, ke kterému je třeba přistupovat s láskou a vděčností.

1.2.3 Zákon¹³

Skautský zákon obsahuje deset bodů, kterých se skauti řídí. Skautský zákon je brán jako křesťanské desatero. Má pro skauty velikou váhu a je také hodně podobné desateru. Skautský zákon je plný ideálů a může poradit skautům životní směr. Do zachovávání zákona se vyplatí investovat čas i úsilí, jelikož vede k dobru.

„Zákon je přehledným vyjádřením toho, co v životě „má cenu“. Má cenu pomáhat druhým, mluvit pravdu, cenit si vztahů mezi lidmi, vážit si přírody...“¹⁴ K zákonu se hlouběji dostaneme v jiné kapitole.

1.2.4 Heslo

Skautské heslo „Buď připraven“. „Být připraven znamená pohotově reagovat na všechny životní situace v duchu skautského slibu a zákona. Být vyzbrojen tím nejlepším a umět si poradit v nastalé situaci čestně, pravdivě a s ohledem na druhé, právě podle skautských principů.“¹⁵

Zakladatel skautingu Powell (1908) přispívá k chápání tohoto hesla dvěma rovinami připravenosti, a to být připraven tělesně a být připraven duševně. Do roviny tělesné připravenosti Powell zdůrazňuje to, že skauti mají být silní a aktivní, být připraveni udělat vždy správnou věc a rozpoznat i správnou chvíli.

Být připraven duševně dle Powella znamená, že skaut předvídá nežádoucí situace a když by nastaly, tak ví, jak v dané chvíli správně reagovat, nic jej nezaskočí.

1.2.5 Denní příkaz

Denní příkaz skautů zní „Vykonám alespoň jeden dobrý skutek denně. „Dobrý skutek je založen na solidaritě. Dobrý skutek je projevem nezištné solidarity vůči druhým lidem.

¹³ Příloha č.2

¹⁴ VOŇAVKOVÁ, Věra – Mauglí a kol. *Tichou poštou*. Praha: Junák, 2005.s. 15 ISBN: 80-86825-99-X

¹⁵ Kolektiv autorů, *Vůdcovská zkouška jinak*, vydal Junák – český skaut, Pardubický kraj, z. s., Praha 2018, s. 23, ISBN: 978-80-262-1311-8

Využití tohoto hesla pro výchovu v oddíle je zejména při práci s mladšími věkovými kategoriemi. Ve starším věku je normální chovat se nezištně, solidárně a vstřícně. Tam právě chceme děti dovést. „¹⁶

Tento denní příkaz si zakladatel nevymyslel, ale vycházel hned z více směrů. Ten úplně nejzásadnější vychází z křesťanství, které své věřící vede k milosrdné službě vůči druhým. Každý křesťan má žít v pravdě a mít ke všem lásku. „Konec všech věcí je blízko. Žijte proto rozumně a střízlivě, abyste byli pohotoví k modlitbám. Především mějte vytrvalou lásku jedni k druhým; vždyť láska přikryje množství hříchů. Buďte jedni k druhým pohostinní a nestěžujte si na to! Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který přijal; tak budete dobrými správci milosti Boží v její rozmanitosti.“¹⁷

Dále pak Robert Baden Powell čerpal z rytířských pramenů, jelikož rytíři tento denní příkaz zachovávali, jak to také Powel píše v knize *Scouting for boys*: „Rytíři museli každý den provést alespoň jeden dobrý skutek, a to je i jedno z našich pravidel. Když se ráno probudíte, vzpomeňte si, že musíte dnes pro někoho vykonat dobrý skutek. Uvažte si na kapesníku nebo skautském šátku uzlík, ať vám to připomene.“¹⁸ Slovo „alespoň“ má svůj význam, jelikož skaut by měl vykonávat dobré skutky a chovat se laskavě co nejčastěji to jde. Neměl by zapomínat, že svým životem též slouží druhým, slouží dobru a Bohu.

1.3 Skautská výchovná metoda

Postupem času se vyvinul komplexní systém, kterému říkáme SVM. Tato metoda pracuje se všemi prvky, jež na sebe skauting během svého vývoje nabalil. Běžně se označuje jako seznam sedmi bodů, ale jelikož se skauting stále vyvíjí, můžeme se v současnosti setkat i s bodem osmým. Tyto body mohou pro skautské vedoucí představovat jakousi naprosto základní příručku, jak realizovat skautskou činnost, anebo naopak prostředek reflexe při zhodnocování, zda uskutečněný program skutečně koresponduje se skautskou výchovnou metodou.

1.3.1 Skautský slib a zákon

Skautský slib a zákon jsou základními pilíři samotného hnutí. Jde o jakési krédo, texty, které se všichni skauti učí zpaměti a zavazují se podle nich žít. Co se týče slibu, neomezuje se

¹⁶ Kolektiv autorů, *Vůdcovská zkouška jinak*, vydal Junák – český skaut, Pardubický kraj, z. s., Praha 2018, s. 23, ISBN: 978-80-262-1311-8

¹⁷ Srov. 1. Petrův 4, 7-10

¹⁸ Baden-Powell, R., & Hrica, P. 2004. s. 25, *Skauting pre chlapcov*, slovenský skauting, 35. vyd. ISBN 80-89136-09-5

pouze na slib skautský (junácký), ale také na sliby dalších věkových kategorií, jako jsou vlčata a světlušky (mladší děti), nebo variabilní roverský slib, který je spojen s přechodem skautské družiny do roverského kmene. V každém případě je slib v životě skauta důležitým milníkem, který odpovídá věkovému a mentálnímu posunu a prostřednictvím hlubokého rituálu se jedinec dobrovolně zavazuje k plnění jeho obsahu, a automaticky přechází do nové věkové kategorie.

Zákon se podobně jako slib mění spolu s věkovou kategorií, kdy si nejmladší skupiny postačí s jednou výstižnou větou. Pro skauty již jde o sofistikované desatero zabírající se všemi aspekty každodenního života. Jde opět o důležitý prostředek reflexe a životní guideline každého skauta. Většina skautů ho umí z paměti, a tak se v mnoha běžných situacích snadno aplikuje.

1.3.2 Učení se zkušeností

Ve skautu funguje tzv. systém následnictví, kdy se starší skauti stávají rádci mladších a doprovázejí je v tom, aby získali nejen všechny praktické kompetence, ale sami vyrostli v nové vedoucí družin, schopné připravovat si program a vést velké i malé skupiny. Náplň skautských schůzek může být různá, ale vždy jde o to, aby se děti naučily něco nového pro život, ať už konkrétním věcem jako šifrování, zdravotědě, uzlům, práci s mapou a kompasem, orientaci v terénu, porozumění přírodě, vyhledávání informací, ale i zkušenostem, které z tohoto systému vyplývají až sekundárně, jako je důležitost spolupráce, přátelství, uvědomění si jedinečnosti osobnosti, řád, čestnost a pravdivost, mravní návyky nebo ohleduplnost vůči okolí.

„Skautská výchovná metoda se opírá o vlastní aktivitu a činnost; vychází z přesvědčení, že člověk se nejlépe něco naučí tím, že to dělá; že znalosti, dovednosti i postoje si osvojí nejlépe za pomoci vlastních prožitků a zkušeností. Z této zásady není vyjmuta ani výchova mravní; skauting neusiluje jen o to, aby člověk nebyl špatný; usiluje o to, aby dobro činil. Proto je součástí skautské sebevýchovy i zásada vykonat každý den alespoň jeden dobrý skutek. Rovněž výchova k odpovědnosti vůči druhým vychází z činů: ze skutečné služby společnosti a bližním“

19

1.3.3 Družina

Skautské oddíly se skládají z družin. Jde zpravidla o skupinu pěti až deseti dětí podobného věku. Většinou jsou družiny nekoedukované, výjimečně i koedukované. Družina má svého staršího rádce případně podrádce, jímž se zpravidla stává jeden z družiny, který

¹⁹ Junák – český skaut, z. s., Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014; Hlava druhá – Principy a metoda skautské výchovy

postupem času více a více pomáhá rádci s přípravou programu. V družinách s ohledem na věk funguje i jistá distribuce povinností, kdy někdo může zastávat například funkci pokladníka, jiný kronikáře, fotografa a jiné funkce.

Stanovy junáku se vyjadřují k družině takto: „Skauting klade důraz nejen na výchovu všestranně rozvinutého člověka; klade důraz i na jeho roli sociální, na schopnost být platným a odpovědným členem společenství. I proto se skautská výchova odehrává především v malé, přirozené skupině vrstevníků, která představuje pro mladého člověka citové zázemí stejně jako výzvu jeho rozvíjejícím se sociálním dovednostem a umožňuje lépe odhalit jeho silné stránky a uplatnit je ve prospěch celku.“²⁰

1.3.4 Symbolický rámeček

„Výchova mladých lidí je účinná, jen zaujme-li je a hovoří-li k nim jazykem, kterému rozumí a který je oslovuje. Skauting proto používá her, příběhů, symbolů a vzorů, které jsou pro mladé lidi přitažlivé, inspirativní a obohacující; tím jim přibližuje i hodnoty, z nichž skauting vychází.“²¹

Symbolický rámeček by nikdy neměl být cílem, nýbrž prostředkem k hlubšímu pochopení skautingu. Symboly nám napomáhají lépe poznat a pochopit skauting a jeho hodnoty, které se často nedají nebo jen těžko dají vysvětlit. Proto si skauting napomáhá symbolikou a rituály, které pomáhají lepšímu pochopení pravého smyslu a pravé podstaty.

„Využití symbolů a metafor učí děti chápat abstraktní pojmy, kterými zpravidla označujeme duchovní hodnoty. Stimulování fantazie rozvíjí tvořivost a vynalézavost. Symbolický rámeček přispívá k sžití se s oddílem, k prožití odpovědnosti a zájmu o druhé.“²²

Skautský kroj²³

Kroj jako skautská zbroj/uniforma. Každý skaut tak, jako je jedinečný člověk, tak má i jedinečný, svůj kroj, který je sestavený z hodnot, z osobnosti skauta. Kroj prozrazuje silné stránky skauta, jeho hodnoty přes funkční štítek, zobrazuje jeho věkovou kategorii. Skautský kroj může značit podobu rytířské uniformy i skrze podobnou symboliku součástek.

²⁰ Junák – český skaut, z. s., Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014; Hlava druhá – Principy a metoda skautské výchovy

²¹ Tamtéž

²² VOŇAVKOVÁ, Věra – Mauglí a kol. *Tichou poštou*. Praha: Junák, 2005. s. 21 ISBN: 80-86825-99-X

²³ Příloha č. 3

Skautský kroj je vyobrazením bratrstvím mezi všemi skauty na celém světě. Pomáhá skautovi si uvědomovat svoji hrdost i hrdost svého oddílu.²⁴

Skautský šátek²⁵

Skautský šátek má svoji historii už ve středověku. Je spjatý s rytířstvím. Mládenec, když se chtěl stát rytířem, byl v předvečer pasování oděn šátkem, který mu podal kněz říkajíc: Vezmi tento šátek, to jest zástěru Kristovu z večeřadla. Je to znak služby, pokorné služby, nejpokornější služby.

Skautský šátek má mnoho barev. Nejčastěji se ale objevuje barva hnědého šátku, jelikož hnědý šátek nosí skauti a skautky. Hnědá barva má symbolizovat pokoru, službu druhým a chudobu. Dále pak existuje žlutý šátek, šátek světlušek a vlčat, kteří svojí zářící barvou mají poukazovat na radost a na to, že jsou světlem pro hledající, že mají obrazně řečeno svítit tam, kde se nachází temnota. Absolventi vůdcovských zkoušek a lesních škol mohou nosit také šedý šátek na znamení jejich moudrosti a plnosti.

Symbol rytířství²⁶

O rytířském zákoníku kodexu píše lord Baden Powell v knize Scouting for boys: „Za dávných časů byli rytíři opravdovými skauty a jejich pravidla chování se hodně podobají našemu zákonu. Rytíři považovali svou čest za nejvyšší hodnotu. Nedopouštěli se nečestných činů jako jsou např. lež či krádež. Raději by zemřeli, než aby se tak provinili. Byli vždy připraveni bojovat a položit život za svého krále i vlastní čest. Každý rytíř měl malou družinu, ve které byl panoš a několik ozbrojených mužů, tak jako má náš rádce družinu složenou z podrádce a několika chlapců. Rytířova družina stála při svém pánovi v dobrém a zlém a řídila se stejnými pravidly jako on. Byli věrni Bohu, králi a své zemi. Chovali se zvlášť zdvořile ke všem ženám, dětem, i slabým lidem, každému pomáhali. Rozdávali jídlo a peníze těm, kteří to potřebovali, a proto šetřili, aby na to měli. Učili se zacházet se zbraněmi, aby mohli bránit svou zemi a víru před nepřáteli. Pečovali o své tělo, aby bylo silné a zdravé a aby byli schopni plnit tyto úkoly.

²⁴ Baden-Powell, R., & Hrica, P. 2004. Skauting pre chlapcov, slovenský skauting, 35. vyd. ISBN 80-89136-09-5

²⁵ Příloha č. 4

²⁶ Příloha č. 5

Vy skauti nemůžete dělat nic lepšího než následovat příkladu rytířů. Ti plnili ještě jeden úkol – museli vykonat každý den dobrý skutek. A to je i dnes naše mravní povinnost...“²⁷

Skautská lilie²⁸

Skautská lilie je hlavním a zásadním znakem skautů. Je tak moc důležitá, že se stala nejdůležitější součástí skautského kroje a nosí se na místě, kde se nachází srdce. Skautský odznak má ve znamení tuto lilii. Skautská lilie se skládá ze tří částí:

a) Chodský pes
Chodský pes je symbolem ochránce, který střeží svoji zemi a chrání ji, slouží jí. „První skauti nepoužívali lilii, měli jen štítek s hlavou chodského psa a heslem BUĎ PŘIPRAVEN.“ ²⁹
b) Zlatá lilie
Lilie je znakem čistoty a je také vnímána jako střílka kompasu, ukazující na správný směr. Též každý skaut podle ní by měl hledat správný směr, být přímý a pravdivý a za žádných okolností nevybočovat ze správné cesty. Každý lístek lilie rovněž znázorňuje bod skautského slibu: Povinnost vůči sobě, vůči druhým a vůči Nejvyšší Pravdě a lásce.
c) Modrý jetelový trojlístek
Tři lístky znázorňují tři pilíře, které na skautingu stojí, to jsou skautský slib, zákon a heslo. Trojlístek je symbolem víry, čistoty a lásky. Modrý lístek je též celosvětový symbol skautek.

Skautský pozdrav³⁰

Robert Baden Powell se ke skautskému pozdravu vyjadřuje takto: „Skautský pozdrav se dělá pozdvihnutím ruky do výše ramen, dlaň je vytočená dopředu, palec položený na nehtu malíčku, ostatní prsty jsou vzpřímené a ukazují nahoru. Tři prsty připomínají skautovi tři části skautského slibu. Skautský pozdrav se používá při skládání slibu nebo při střetnutí.“³¹

²⁷ BADEN-POWELL OF GILWELL, Robert Stephenson Smyth Baden-Powell. *Skauting pro chlapce: příručka k výchově řádného občana cestou zálesáctví*. Přeložil Jaromír PORT, přeložil Karel PRŮCHA. [Česko]: [nakladatel není známý], 1988, 313 s.

²⁸ Příloha č. 6

²⁹ Znak Junáka – skautské středisko 88 Radost Praha. *skautské středisko 88 Radost Praha – skautské středisko 88 Radost Praha* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://88radost.skauting.cz/znak-junaka/>

³⁰ Příloha č. 7

³¹ Baden-Powell, R., & Hrica, P. 2004. s. 32, *Skauting pre chlapcov*, slovenský skauting, 35. vyd. ISBN 80-89136-09-5

Když se skauti zdraví podáním ruky, podají si vzájemně levici a propletou si malíčky. Levá ruka je znamením, že si jsou blízcí, pozdrav vychází od srdce, jelikož levá ruka je blíže srdci než pravá. Propletené malíčky symbolizují bratrství (Powell, 2016).

Inspirace příběhem či hrou

Pro skauting jsou též velmi typické etapové hry. Jsou to obsáhlejší hry nebo program, který je přizpůsobený věkovým kategoriím a často bývá realizován na více než jednom dni. Nejčastěji se s etapovou hrou můžeme setkat na tábore nebo víkendových akcích pro oddíl. Tento program má velice často v sobě zakódovanou hodnotu či nějakou skautskou dovednost, kterou chceme dětem předat skrze zábavné aktivity, hry a celkově skrze dění na tábore. Etapové hry podporují děti ve spolupráci, jedinečnosti, k hodnotám přátelství a pomoci druhým v nesnazi a v dalších.

„Pro děti je hra přirozená, vytváří si své světy, ve kterých se dostávají do jiné reality, mají možnost se ztotožnit s hrdiny či hrdinkami filmů i atraktivních počítačových her. Ve hrách se dostávají do skutečného lesa, nikoli do světa vytvořeného současnými programátory.“³²

1.3.5 Příroda

Příroda je nenáhodně nejpřirozenějším prostředím ke skautské výchově. Tento názor například zastávají Stanovy junáka, které tvrdí, že: „pro skauting je příroda nejen nejpřirozenějším výchovným prostředím; je i předmětem zájmu, péče a ochrany; stejně, jako je zdrojem citového a duchovního rozvoje.“³³

Nejnámější skautské internetové stránky Křižovatka se k přírodě jakožto k výchovnému prostředí pro skauty vyjadřují takto „Ve skautských oddílech učíme kluky a holky, jak přírodu chránit a pečovat o ni. Ať už přímo jak pobytem přírodu nepoškodit, ale i jak jí naopak pomoci. Součástí života oddílu je tak šetrné chování, přemýšlení o souvislostech a dopadech na přírodu, ohleduplnost při programu nebo někdy dokonce aktivní ochrana ve spolupráci s odborníky. Příroda vybízí k rozvoji duchovního života. Svou jedinečností, neopakovatelností a krásou nám pomáhá objevovat hodnoty obsažené ve slibu a zákonu.“³⁴

„Skautský program zahrnuje poznávání přírody. Nejen jednotlivých přírodnin, ale také poznávání vztahů v přírodě nebo vlivu člověka na přírodu.“³⁵

³² Odbor duchovní výchovy. *Křižovatka.skaut.cz* [online]. 17. 6. 2022 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/organizace/ustredni-organy/odborny-vykonne-rady/odbor-duchovni-vychovy>

³³ Junák – svaz skautů a skautek ČR [cit. 2023. 02.03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/symbolicky-ramec>

³⁴ Příroda. *Křižovatka.skaut.cz* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/priroda>

³⁵ Tamtéž

„K tomu, že se v přírodě pohybujeme, realizujeme v ní různé činnosti, poznáváme ji, prožíváme ji, pomáháme jí ... přistupuje později ještě další rozměr. Příroda se nám začne zjevovat jako jedna velká a úžasná učebnice ukrývající mnoho nenápadných principů a skrytých poselství, která se snažíme odhalit a které na nás působí.“ Vůdcovská zkouška jinak 2018) ³⁶

1.3.6 Program osobního růstu

Skauting je založený na rozvoji. Jeho úkolem je rozvíjet a měnit svět k lepšímu. Kde ale jinde začít než u sebe. Proto se především snaží o rozvoj jednotlivců. Skaut nabízí podklady k tomu, aby se každý člen mohl usilovně snažit o zdokonalení svých dovedností a také aby se mohl přiučit novým zdatnostem. Proto chce skauting nabízet zajímavý a naplňující program všem členům.

Stanovy o programu osobního růstu říkají: "Skauting usiluje nejen o to, nabídnout pestrý a přitažlivý program mladým lidem každé věkové kategorie; podporuje i všestranný individuální rozvoj každého člena založený na jeho vnitřní motivaci a její podpoře."³⁷

Motivace je velice důležitá součást každého skauta. Umění vedoucích je správně a zdravě namotivovat skauty k osobnímu růstu a k učení se dovednostem. „Program osobního růstu by měl nabízet různorodé příležitosti pro rozvoj. Důležitou součástí je také posilování schopnosti čelit různorodým náročným situacím.“³⁸ A co vše spadá do programu osobního růstu?

V knize *Vůdcovská zkouška jinak*, se můžeme dozvědět, jaké zde spadají aktivity. Mluví se zde o aktivitách pohybových, tvořivých (výtvarná výchova, kreativní program, rukodělné, umělecké práce), dále pak se zaměřují na spolupráci ve skupině, rozvoj vztahů v oddíle i v družince, aktivity posilující odolnost, nebo také učení se dělat věci nezištně za účelem pomoci druhým, nebo pak činnosti, které se zaměřují na hodnoty a duchovní rozvoj.³⁹ (2018, s. 95)

1.3.7 Dospělí průvodci

Průvodce jako ten, kdo provází. Dospělí skauti jsou nedílnou součástí oddílu a hrají zde svoji nezastupitelnou roli, roli průvodce. Jsou to starší vedoucí, kteří již nemohou být aktivní,

³⁶ KOLEKTIV AUTORŮ, *Vůdcovská zkouška jinak*. 2018. s. 97. Praha: Junák– český skaut. ISBN 978-80-262-1311-8

³⁷ Junák – český skaut, z. s., Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014; Hlava druhá – Principy a metoda skautské výchovy

³⁸ Program osobního růstu. *Krizovatka.skaut.cz* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z:

<https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/program-osobniho-rustu>

³⁹ KOLEKTIV AUTORŮ, *Vůdcovská zkouška jinak*. 2018. s. 95. Praha: Junák– český skaut. ISBN 978-80-262-1311-8

jelikož mají jiné povinnosti, práci, vlastní rodinu a již nemohou naplno věnovat skautingu svůj čas. V knize Vůdcovská zkouška jinak, je srozumitelně popsáno, na čem by průvodce měl pracovat:

- 1) Neměl by se stavět do pozice nadřízeného, ale spíše se k dětem chovat uctivě a rovnoprávně
- 2) Měl by ovládat správnou a efektivní komunikaci a odstraňovat zlozvyky komunikace
- 3) Měl by umět poskytnout efektivní a nenásilnou zpětnou vazbu
- 4) Znat a chápat vývojové fáze dítěte a přistupovat tak k němu
- 5) Respektovat individualitu dítěte
- 6) Nabídnout pomocnou ruku vždy, když to oddíl potřebuje
- 7) Dávat najevo vysoká očekávání, ale též být shovívavý
- 8) Dát prostor i jiným, umět v pravý čas odejít

Ve Stanovách se o tomto bodě píše: "Dospělí ve skautingu hrají roli průvodců mladého člověka, tedy těch, kteří mu nejen ukazují cestu, ale také mu pomáhají, podporují jej a povzbuzují; to vše s respektem k jedinečné lidské bytosti, která dříve nebo později musí za svou cestu převzít plnou odpovědnost."⁴⁰

1.3.8 Zapojení do společnosti

Tato skautská výchovná metoda je nejčerstvější metodou vůbec. Byla schválena Skautskou světovou konferencí v roce 2017, ale Junák (Český skaut) ji oficiálně přijal až v roce 2022. A o co v ní vlastně jde? Principem tohoto bodu, je nabídnout své služby i mimo skautingu. Chceme být prospěšní i své vlasti, jak to v slibu slibujeme. Naším cílem je se zapojovat do veřejně prospěšného dění, a proto můžeme pomáhat například s organizováním veřejně prospěšných akcí, zapojit se do charitativních pomoci např. pomáhat lidem zasaženým válkou nebo jinou přírodní katastrofou, dále pak spolupráce s jinými subjekty, se školami nebo s obcemi. „Jsme součástí společnosti. Nefungujeme pouze v bublinách našich oddílů a středisek, nýbrž v otevřeném světě se všemi jeho možnostmi a riziky. Svým zapojováním do společnosti můžeme přispět k její soudržnosti postavené na rozumných hodnotách a napomáhat tomu, aby se vyvíjela smysluplným směrem.“⁴¹

⁴⁰ Junák – český skaut, z. s., Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014; Hlava druhá – Principy a metoda skautské výchovy

⁴¹ KOLEKTIV AUTORŮ, *Vůdcovská zkouška jinak*. 2018. s. 99. Praha: Junák– český skaut. ISBN 978-80-262-1311-8

1.4 Věkové kategorie

Skauting se ve svém působení zaměřuje na všechny věkové kategorie, nikoliv na pouze děti. Skauting je životní cesta, která by měla skauty formovat celý jejich život až do stáří. V této kapitole se podíváme na jednotlivé věkové kategorie, a na to, jak se na ně dívá skauting.

1.4.1 Benjamínci

Úplně ti nejmladší členové skautingu se nazývají benjamínci. Patří do věkového rozpětí 5-7 let. Pro tuto věkovou kategorii jsou zásadní hry, objevování světa kolem sebe, získávání základních dovedností. Učí se poznávat přírodu, navazovat svá první přátelství. S tím je spojená spolupráce. Skauting u benjamínků rozvíjí fantazii a přirozenou zvědavost chápat věci, rozvíjí představivost skrze dramatické či výtvarné činnosti. Také se zde učí důvěřovat nové autoritě, než je rodič či učitel. Družinka má většinou 6 členů. V tomto věku holky i kluci často bývají smíchaní spolu v družince.

1.4.2 Světlušky a vlčata⁴²

Jsou holky a kluci od 8 do 10 let. Hlavním cílem a náplní pro tuto kategorii je vytvořit partu vrstevníků a zakoušet nové zážitky. Vedoucí je vedou k spolupráci a poslušnosti, anebo respektování společně domluvených pravidel. V tomto věku jsou děti již připravené na jejich první slib, hoši na vlčata a dívky na světlušky, kdy přijímají odznak a žlutý šátek.

1.4.3 Skauti a skautky

Skauti a skautky jsou děcka ve věku od 11 do 14 let. Již se podílejí na vedení v oddíle a získávají kompetence k potřebným úkolům. Začínají být angažovaní a aktivně se zapojují, vymýšlejí hry, program na tábor, pomáhají s přípravou akcí, stávají se podrádcí a rádci. V tomto věku si také víc uvědomují, že skauting není pouze koníček, ale může být jejich životní cestou, která někam směřuje a podporuje v neustálém růstu osobnosti skrze skautské hodnoty a ideály. Je to také zlomový okamžik, kdy si každý skaut sám za sebe rozhodne, zda se skautingu bude nadále věnovat, anebo s ním skončí, jelikož se v něm nenašel. Skauti po slibu nosí hnědý šátek a na kroji skautskou lilii jako odznak připomínající slib.

1.4.4 Roveři a Rangers⁴³

Roveri a rangers se stávají skauti a skautky, kteří dosáhli 15. věku a nadále chtějí být aktivními skauty. Většinou do tohoto období vstupují slavnostním rituálem, kdy si připomenou skautský slib a jejich dosavadní zelená šňůrka znamenající nový plod, který začíná růst, na kroji

⁴² Příloha č. 8

⁴³ Příloha č. 9

se změnil v šňůrku barvy červené, která symbolizuje zralý plod, zapálený oheň a službu. Heslo roverů a rangers zní: Já sloužím. Roveri jakožto skauti a Rangers jako skautky, jsou aktivní vedoucí, ti, na kterých oddíl nejvíce stojí.

1.4.5 Dospělí skauti

Starší skauti, kteří většinou doprovázejí mladé vedoucí, jsou tu pro ně, ale již nezasahují do chodu oddílu, pouze pomáhají a ukazují na správný směr.

2 17. Oddíl Liliového Kříže⁴⁴

Pro realizaci bakalářského projektu jsem si vybrala 17. Oddíl Liliového kříže, konkrétně skauty a skautky ve věku 11 až 14 let, neboť jsem aktivní členkou tohoto oddílu již 13 let a tento můj skautský oddíl je mi velmi blízký, mám zde své přátele a znám většinu dětí, které do našeho oddílu chodí. V tomto oddíle jsem vyrůstala a formoval mě k lásce ke skautským ideálům, ve kterých jsem našla svůj smysl.

17. oddíl Liliového kříže (dále 17. OLK) působí ve městě Nový Jičín, které se nachází v Moravskoslezském kraji, a spadá pod skautské středisko Pagoda v Novém Jičíně. Oddíl má dohromady kolem 40 skautů a skautek. Každým rokem členové přibývají, ale také se oddíl nevyhne úbytku svých členů, a to z důvodů osobních, pracovních nebo z volby jiných priorit.

2.1 Historie oddílu

Tento skautský oddíl je jeden z nejmladších oddílů v Novém Jičíně. Patří pod středisko Pagoda, Nový Jičín. Zakládající členové byli nejprve pod 3. oddílem, ale nesouhlasili s jeho dle nich ortodoxním směrem, a tak začali podnikat akce s oddílem v Choryni. Přitom patřili pod 2. chlapecký oddíl. Poté přešli pod 1. chlapecký oddíl, až nakonec založili oddíl vlastní. Jelikož se nemohli domluvit, jestli budou oddíl 1. nebo 7., vznikl 17. OLK. Oddíl vznikl v roce 2013.

Prvním vůdcem oddílu se stal bratr Bohuslav Segeřa (Bobeš), po něm následoval bratr Pavel Bednář. Dále bratr Jiří Matušů a sestra Tereza Plánková, poté sestra Anna Bednářová a v současné době tuto funkci zastává sestra Veronika Orlíková.

Oddíl byl založený jako oddíl s rozšířenou duchovní výchovou, jak to ostatně naznačuje i znak 17. OLK, ve kterém se nachází liliový kříž, symbol duchovního života. Oddíl byl ale vždy otevřen i pro děti bez vyznání.

⁴⁴ Příloha č. 10

2.2 Současný stav oddílu

V současnosti je v oddílu asi 40 členů, z toho je 10 vedoucích nad 15 let a 5 vedoucích je plnoletých. Vůdkyní oddílu je sestra Veronika Orlíková, která tuto funkci zastává od roku 2022. Jelikož se nachází v oddíle veliký počet členů bez křesťanského vyznání, je zde snaha o vytváření nového alternativního duchovního programu. Do té doby byli všichni členové přítomni na bohoslužbách. Taktéž se nově vyvíjí program pro rovery a rangers, který s sebou přináší nové zážitky a dobrodružné výpravy.

2.3 SWOT analýza

Silné stránky <ul style="list-style-type: none">- Pravidelné oddílové akce- Vysoký počet členů i vedoucích- Vztahy mezi vedoucími	Slabé stránky <ul style="list-style-type: none">- Špatné zázemí- Malý počet dospělých doprovázejících- Málo proškolených vedoucích
Příležitosti <ul style="list-style-type: none">- Využití přírody v okolí- Časté kurzy pro vedoucí v okolí (ČK⁴⁵, VK⁴⁶, KPP⁴⁷)- Lepší prostory střediska- Smysluplný program a využití času	Hrozby <ul style="list-style-type: none">- Menší zájem ze strany vedoucích, jiné priority- Nedostatek finančních prostředků

Vize na rok

- Zavést alternativní duchovní program
- Zapojit činnost oddílu do společnosti
- Motivovat nekvalifikované vedoucí k absolvování kurzů jim prospěšným

2.3.1 Komentář

17. Oddíl Liliového kříže staví na základech dobrých vztahů. Proto se snaží o pravidelný program pro celý oddíl. Pořádá oddílové víkendové výpravy alespoň 2 až 3krát ročně, a také dává důraz na družinové výpravy, které si rádci organizují sami. Pokud rádcovi nebylo 18 let, jede s družinou i dospělý doprovod. Oddíl pořádá akce i pro rodiče. Mezi nejčastější organizované akce se řadí tradiční drakiáda, vánoční schůzka pro rodiče, návštěvní den na táboře nebo třeba ples. Vysoký počet členů se též řadí mezi silné stránky oddílu. Oddíl stále roste a je otevřený novým členům. V současnosti má oddíl okolo 40 členů. Ačkoliv je koedukovaný, kluků i holek je zde vyvážené množství. Co by se taktéž dalo vyzdvihnout, jsou dobré vztahy mezi vedoucími, kteří se podílejí na prohlubování vzájemných vztahů a přijímání každé osobnosti, která má v oddíle své místo. Oldskauti, ačkoliv již nejsou tolik aktivní, jsou schopni kdykoliv pomoci, když je oddíl potřebuje a o pomoc požádá.

Co se ale může zdát jako problém, je pohled starších vedoucí na skaut, jako na něco, co po své VŠ oddíl opustí a již se mu nevěnují, jelikož si připadají na skaut staří nebo jednoduše prioritu skautingu opustí a více se nezapojují. Tím pádem se tento jejich pohled odráží i na ostatní starší členy, kteří se poté rozhodují stejně, nebo protože všichni jejich vrstevníci se rozhodli skaut opustit. Zapomínají tak na to, že skaut není pouze koníček, ale životní styl, že je to jejich životní slib. Ačkoliv oddíl má mnoho vedoucích členů a rádců, jen malý počet z nich má absolvované skautské kurzy, jako je čekatelský kurz, vůdcovský kurz nebo zdravotnický kurz. Skaut by se měl celoživotně vzdělávat a tyto skautské kurzy mohou velice pomoci skautům na jejich cestě, ať už jako ve vedoucí pozici, ale také jako osobnost s určitými životními postoji a stylem. Skautské středisko Pagoda poskytuje budovu pro skautskou činnost. Budova je starší, nemá moc pěkné zázemí, neudrzuje se v něm čistota. Budova dále nabízí velkou klubovnu, která se využívá na složitější hry nebo různé setkání rodičů. Dále pak se v areálu nachází velká zahrada s hřištěm, která se často využívá.

Mezi příležitostmi se může zařadit například čas trávený v přírodě, jelikož v okolí města Nový Jičín je dost možných míst v přírodě. Skauti se tak můžou dostat ze základny během 10 minut do přírody a trávit družinovou schůzku tam. Co se rovněž skautům z oddílu nabízí, jsou

časté kurzy pro vedoucí v okolí Nového Jičína, například v Ostravě, v Kopřivnici (pravidelné čekatelky), ve Štramberku (zde probíhá hradní rádcovský kurz pro členky junáka od 15 let) nebo jinde. Další, co vybízí ke změně, je stará středisková budova, která by přivítala úpravy a nové vybavení, jako třeba koberce, topení, sociálky a další změny. Skauting nabízí smysluplné trávení volného času, a proto naše středisko zařizuje každoroční propagaci skautingu, a to na slavnostech města Nový Jičín. Všechny oddíly se snaží nabírat nové členy a představovat skauting městu.

Mezi hrozby lze zařadit ztrátu vedoucích, jelikož 17. OLK má ne příliš šťastnou tradici, a tou je brzký odchod vedoucích z oddílu. Příčiny mohou být různé, ale mezi ty nejčastější patří pocit, že už na to dotyčný nemá věk, anebo v oddíle skončil jako poslední ze svých vrstevníků a nikoho tam nemá k sobě. Jinou, více pochopitelnou příčinou, je založení rodiny nebo nová práce či jiné osobní důvody. Oddíl zatím nenašel řešení tohoto problému. Oddíl se potýká dále s jinou hrozbou, a sice s málo financemi v oddílu. Ačkoliv dostává dotace, oddíl nemůže příliš šetřit do vlastní kapsy. Každopádně každá větší akce něco stojí a je třeba vše potřebné zaplatit.

2.4 Členové oddílu

Tato kapitola pojednává o členech 17. OLK, o stavbě oddílu, družinkách, vyznání členů a také vedoucích.

2.4.1 Družinky

17. Oddíl Liliového kříže nabízí široké spektrum družin různých věkových kategoriích. Skládá se z pěti níže pojmenovaných družin:

- 1) Včeličky – nejmladší dívčí družinka od 5 let
- 2) Vydry – družinka chlapců od 10 let
- 3) Sýkorky – dívčí družinka od 12 let
- 4) Sovičky – dívčí družinka od 10 let
- 5) Želvy – chlapecká družinka od 12 let

Každou družinku doprovází hlavní rádce družiny a také mladší podrádce, který je rádci k ruce a pomalu se učí vést družinku. Program družin se dle věkových kategoriích liší. Družinky si stanobují svůj název a také pokřik, který se používá jako motivační řeč dané skupiny. Každý člen své družinky nosí na svém kroji nášivku družinky, kterou mají všichni členové stejnou. Rádce a podrádce k tomu nosí na svém kroji i funkční štítek, aby se na první pohled vědělo, jakou funkci v oddíle zastávají.

2.4.2 Vyznání členů

Oddíl se skládá z věřících, i nevěřících, z katolíků i nepraktikujících věřících. Skauting ale přijímá všechny, a proto se i tak k členům přistupuje, jako k rovnocenným bytostem, které mají nárok na svobodu vyznání. V oddíle se pohybuje asi polovina lidí s křesťanským vyznáním a druhá polovina se hlásí k ateismu nebo jinému vyznání. Společně se tak učí se vzájemně obohacovat a debatovat nad otázkami víry, bytí i smyslu života.

2.4.3 Aktivní vedoucí

Nynější generace vedoucích patřila do jedny z prvních generací tohoto skautského oddílu. Většina z nich se nyní věnuje rádcovství a ti kteří nejsou rádcové družin, se označují za činovníky. Drtivá většina aktivních vedoucích však ještě nedosáhla plnoletosti. Vedoucí mezi sebou udržují dobré vztahy například díky teambuildingům, které společenství upevňuje a spojuje.

3 Duchovní program ke skautskému zákonu – praktická část

V praktické části se zaměřuji na tvorbu aktivit s hlubším přesahem, které se věnují jednotlivým bodům skautského zákona. Nejedná se zde o celé zaplnění družinové schůzky, ale pouze blok zaměřený na daný bod skautského zákona, který jde do hloubky. Délka programu ke skautským bodům je průměrně 45 minut. Samozřejmě se může u každého programu délka patrně lišit. Cílem všech programů je zamyslet se nad body zákona, pochopit je a aplikovat je do života skautů.

3.1 Popis duchovního programu

Program na skautský zákon má skautům pomoci pochopit smysl daného zákona skrze aktivity s duchovním a hlubokým rozsahem. Nejčastěji v programu používám formu zamyšlení se nad podnětnými otázkami a také společnou diskusi k tématu. V programu se objevují i hry, které mají skauty obohatit nebo uvolnit. Program je navržený tak, aby mohl skautskou družinovou schůzku obohatit, ale není podmínkou naplnit celou schůzku pouze tímto duchovním programem. Duchovní program by měl sloužit jako doplnění schůzky. Rovněž se dá z programu jednotlivé aktivity vytáhnout a použít je samostatně.

3.2 Specifika cílové skupiny

Program je utvořen pro skauty i skautky ve věku od 12 do 15 let. Skauti jsou ze smíšeného oddílu a liší se vyznáním. Někteří z nich se považují za věřící katolického vyznání, jiní se považují za ateisty.

Jak se taková věková kategorie projevuje? V tomto věku si dospívající prochází změnami psychickými i fyzickými. Skauti v tomto věku mají silnou potřebu někde patřit a hledají si tak své sociální zázemí.⁴⁸ Skaut by měl být vždy ideálním zázemím, neboť může výrazně pomoci k tvorbě osobnosti jedince. Ve skautu se v tomto věku kluci i holky zapojují do vedení a pomalu jsou na ně pokládány zodpovědné funkce, aby se z nich jednou stali dobří vedoucí. V jejich věku si skauti a skautky umějí představit abstraktní myšlení, a proto je můj program plný abstraktních otázek a různého zamyšlení.

3.3 Rozbor duchovních programů

V této části se zaměříme na podrobný plán programu pro skauty a skautky. Součástí programu je výklad, následuje duchovní rozbor a po něm nalezneme popis programu.

3.3.1 Skaut je pravdomluvný

Výklad zákona

Už ve skautském slibu zaznívá fráze „sloužit nejvyšší Pravdě“. Úkolem každého skauta je celým svým životem hledat pravdu, dívat se více do hloubky, nesoudit na základě prvního zdání, ale snažit se vždy o pravdivost a laskavost. Pravda je zásadní vlastnost nejen mezi přáteli, ale i mezi skupinami či národy. Bez pravdivosti a upřímnosti bychom nemohli přáteli věřit, zažívali bychom zmatení.

Abychom byli pravdivými, musíme se snažit žít podle svého nejlepšího a nejhlubšího přesvědčení a svědomí. Všechny naše skutky i slova vedou k pravdě. Je třeba taktéž zdokonalovat naše obzory, abychom byli věruhodnými a usilovali o opravdovou pravdu.

Je též zapotřebí být pravdivý i k ostatním. Když si všimneme, že náš bližní žije ve lži, nebo nežije správným životem, měli bychom mu pomoci najít správný směr a být k němu upřímní. Nikoliv bychom však neměli druhého zranit svými slovy, ale spíše hledat vhodné a citlivé prostředky pro otevřenou komunikaci.

V původní verzi zněl tento bod trochu jinak, a to „skautská čest je být důvěryhodný“. Dle Powella skautské slovo má velikou váhu a když něco skaut na svou čest přislíbí, nic by mu nemělo zabránit ve splnění. Skautskému slovu se dá věřit. Čest je zásadou skauta.⁴⁹

⁴⁸ Vedu skauty a skautky. *Krizovatka.skaut.cz* [online]. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/skautky-skauti/vedu-skautky-a-skauty>

⁴⁹ POWELL, Baden Robert. & Hrica, *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004, s. 4. ISBN 80-89136-09-5.

Díky pravdě a pravdomluvnosti se náš svět otevírá druhým, jelikož je na nás spoleh, jsme upřímní a věříme tak nejen druhým, ale především sobě. Skaut by neměl tedy jen mluvit pravdu, ale i jednat v právě, hledat pravdu, jak to slibuje ve slibu, a hlavně žít pravdu.

Duchovní význam

Čest je zásadou každého skauta. Měl by být v každém ohledu upřímný a pravdomluvný, ověřuje si zdroje dříve, než něco potvrdí. Rovněž v desateru přikázání se píše „nevydáš křivého svědectví proti bližnímu“, nebudeš lhát sobě ani druhým, nebudeš falešný. Skaut má být poctivý před Bohem i bližním. Antonín Benjamín Svojsík⁵⁰ tento bod zákona zformuloval slovy „Skautovi je slovo svaté“.

Hodnota pravdy se velice často objevuje v Písmu, kde se na ni klade důraz jako na něco Bohu milého. V Žalmu lze nalézt tento verš o pravdě: „Hospodine, kdo smí pobývat v tvém stanu, kdo smí bydlet na tvé svaté hoře? Ten, kdo žije bezúhonně, ten, kdo jedná spravedlivě, ten, kdo ze srdce zastává pravdu, nemá pomlouvačný jazyk, druhému nedělá nic zlého, na svého druha nekydá hanu.“⁵¹

Na jiném místě v Písmu apoštol Jan vybízel k pravdě nejen slovy, ale i skutky založenými na opravdové lásce: „Dítky, nemilujme pouhým slovem, ale opravdovým činem.“⁵². K hodnotě pravdy se taktéž po pádu komunistického režimu vyjádřil český prezident a skaut Václav Havel (též zvaný Chrobák), který ve svém projevu zmínil, že „Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí“. Proto by v každém skautském srdci měla pravda vždy zvítězit nad lží.

Popis programu

Program je zaměřený na první bod skautského zákona „skaut je pravdomluvný“ a pojednává o tématech pravdy.

Hra na pravdu a lež

Každý hráč si vybere dvě zajímavosti ze svého života, které se opravdu staly a jednu třetí si vymyslí. Hráč, který bude na řadě, všechny zajímavosti vysloví a ostatní budou hádat, která informace o dotyčném je správná a kterou si vymyslel.

⁵⁰ Zakladatel Junáku – českého skautu

⁵¹ Srov. Ž 15, 1-3

⁵² Srov. 1. Janův 3,18

Reflexe:

Účastníkům se zeptáme, zda bylo obtížné si vymyslet zajímavost, která se nestala. Zeptáme se také, jestli bylo pro ostatní těžké uhodnout, která zajímavost byla nepravdivá a popřípadě proč to bylo/nebylo těžké.

Lze nahradit hrou městečko Palermo.

Hra městečko Palermo⁵³

Hra, která je známá. Před začátkem hry se určuje vrah, který si vybírá své oběti. Každý občan může pro vraha hlasovat. Když se určí potencionální vrah, ten se musí sám obhájit, ať už vrah byl nebo nebyl.

Reflexe:

1. pro usvědčené občany z vraždy, kteří však byli nevinní
 - jak ses cítil, když jsi byl křivě obviněn? Jaké jsi měl pocity?
 - jak ti šlo se obhájit? Uvěřil ti někdo?
2. pro usvědčené vrahy
 - jak ti šlo lhaní o tom, že jsi byl nevinný?
 - uvěřil někdo tomu, že jsi nevinný?
 - jak ses v tom cítil?

Brainstorming

S účastníky vytvoříme kruh a vprostřed kruhu bude ležet na zemi papír A2, na kterém bude vprostřed napsaný první bod skautského zákona – Skaut je pravdomluvný. Skautům vysvětlíme, že kolem bodu budou vypisovat vše, co je k bodu napadne, co si pod tímto představí, co by tím chtěl zakladatel skautingu říct.

Reflexe:

Po uplynutí doby by účastníci své podněty mohli ostatním představit. Popořadě by dostali slovo a mohli by představit svoji tezi. Také by mohli říct, zda je zaujala myšlenka někoho jiného.

Aktivita pro věřící skauty:

Citáty o pravdě v Bibli

Skauti dostanou do dvojic nebo trojic Bibli a budou mít 5 minut na to, aby našli v Bibli nějaký verš, nebo kapitolu pojednávající o pravdě.

Reflexe:

⁵³ HRANOSTAJ.cz. HRANOSTAJ.cz [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.hranostaj.cz/>

Poté se nad tímto úryvkem zamyslí a zkusí ostatním vysvětlit, jak daný úryvek chápou.

Úryvek k zamyšlení⁵⁴

Účastníky bychom vyzvali, aby se posadili na nějaké místo v místnosti a zavřeli oči. Dále aby se zaposlouchali do textu (viz příloha č. 11). Po přečtení by následovala chvíle ticha k doznění myšlenek.

Otázky k zamyšlení

Do pozadí se pustí tichá relaxační hudba na navození pocitu klidu a pohody. Nyní budou skautům položeny otázky, na které si sami v tichu odpoví. Myšlenky si mohou psát na svůj papír.

Otázky:

Co to znamená být upřímný? Dá se na mé slovo spolehnout? Věří mi ostatní? Lhal jsem někdy někomu? Pokud ano, tak proč? Jaký jsem měl z toho pocit? Je vždy lhání špatné? Co je podle mě Pravda? Jak já osobně naplňuji tento bod zákona?

Reflexe:

Účastníci by si posedali zpět do kruhu a následovalo by sdílení. Každý by se mohli dobrovolně rozdělit o to, co si během aktivity uvědomil, zda se ho nějaká otázka dotkla, nebo zda o sobě něco nového zjistil.

Citáty o pravdě

Po místnosti rozmístíme (do 4 rohů) papíry s citáty o pravdě (4). Účastníci si v jednu chvíli projdou tyto 4 citáty, a pak se vrátí k tomu, který byl pro ně nejzajímavější. Lidé v jednotlivých rozích si společně budou vykládat, jak tomuto citátu rozumí, s čím se jim spojuje, proč si jej vybrali atd. Potom by se mohli lidé z jednotlivých rohů sdílet se všemi lidmi v místnosti, na co přišli, s čím se jim to spojilo.

Výběr z citátů⁵⁵:

- „Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“ Ježíš
- „Raději chci trpět pro to, že říkám pravdu, než aby měla pravda trpět pro mé mlčení.“ Ralph Waldo Emerson
- „Hledáš-li pravdu, nedívej se dál než k svému srdci“ John Lennon
- „Člověk, který má pravdu nepotřebuje zvyšovat hlas.“ Čínské přísloví

⁵⁴ Příloha č. 11

⁵⁵ Citáty slavných osobností. *Citaty.net* [online]. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <https://citaty.net/>

Reflexe:

Nyní zrealizujeme zpětnou vazbu, v níž shrneme celou schůzku a každý svobodně může sdělit, co ho nejvíce oslovilo, zaujalo, posunulo v chápání prvního skautského bodu.

Nakonec se seznámíme s úkolem na další týden, o který se každý ze skautů bude usilovně snažit. Tento úkol na týden bude provázet každé jednotlivé setkání ke každému skautskému bodu zákona.

Zakončující reflexe:

- Snažím se žít svůj život pravdivě?
- Co pro mě znamená pravda?

Úkol na týden:

Snaž se k druhým lidem chovat upřímně a pravdivě, s láskou a citlivostí.

3.3.2 Skaut je věrný a oddaný

Výklad zákona

Ježíš říká svým učedníkům: „Kdo je věrný v nejmenší věci, je věrný také ve velké; kdo je v nejmenší věci nepoctivý, je nepoctivý i ve velké.“⁵⁶ Skauti usilují o to, aby byli věrní skautským ideálům a zásadám, ve kterých vidí smysl. „Věrný člověk nezrazuje své přesvědčení pro chvilkový prospěch nebo ze strachu před nepříznivými důsledky.“, píše ve svém spise *Rádce skautské družiny* Miloš Zapletal⁵⁷.

„Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připoutal.“ řekla liška malému princovi.⁵⁸ Stejně tak se každý skaut stává zodpovědným za to, co k sobě připoutá. Je věrný svému slibu a svému přesvědčení, které vyplývá z pravdy, dobra a lásky.

Slovo oddanost by se dalo vysvětlit tak, že člověk dává k dispozici vše, co má, jednoduše svůj život, popisuje Jiří Zajíc (2017, s. 61). Je to stav, kdy se člověk obětuje ve prospěch vyšší. Skaut je oddán například svému slibu a zákonu, který je něho má velikou cenu. Je též oddán svému vůdci, kterého poslouchá a má v něm přirozenou autoritu. Je oddán oddílu, v jehož prospěch jedná a pracuje.

Robert Baden-Powell často skauty vyzýval k tomu, aby jednali ve prospěch druhých nikoliv ve vlastní prospěch. Věrnost se bez oddanosti neobejde a oddanost se projeví pouze ve

⁵⁶Srov. Lk 16, 10

⁵⁷ZAPLETAL, Miloš. *Rádce skautské družiny*. 2016, s. 58, Vydání třetí. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, ISBN 978-80-7501-102-2.

⁵⁸SAINT-EXUPÉRY, A. de: *Malý princ*. 12. vyd. Praha: Albatros, 2005, s. 79 ISBN 978-80-00-01462-3.

skutcích.

Duchovní význam

Příklad pravé věrnosti a oddanosti lze vidět na mnoha křesťanských mučednících, kteří pro svoji víru, pro svoje přesvědčení často trpěli a snášeli muka, dokonce i umírali. Byli tak moc věrní, že svoji pravdu nepopřeli a vytrvali pro ni dokonce i trpět. Ježíš Kristus zemřel rukou lidí pro vyšší dobro. Zemřel pro spásu lidské duše. Byla to z jeho strany veliká oběť, ale viděl za ní smysl a proto vytrval.

Oddanost má hluboký a duchovní význam, jelikož se skrze ni promítají vyšší cíle, kterým se skaut zavazuje svým jednáním i životem celým. Každý skaut má být těmto svým cílům oddán a nemá ze strachu zrazovat své přesvědčení, které má mnohem větší váhu.

„Láska a věrnost at' tě neopouští, připeť si je k hrdlu, vyryj do srdce!

Přízně a uznání tehdy dojdeš před zraky lidí i před Bohem.“⁵⁹

Popis programu

Program zaměřený na druhý bod otevírá otázky věrnosti a důvěry. Program by začal následující aktivitou, při které si účastníci odpoví na otázky věrnosti a důvěry.

Nedokončené věty

Účastníci dostanou list s nedokončenými větami, které podle vlastního úsudku sami dokončí.

- Když se řekne slovo věrnost, vybaví se mi...
- V mém životě jsem věrný/á...
- Nejvíce důvěřuji... protože...
- Už nedůvěřuji.... protože...

Reflexe:

Účastníci se rozdělí do dvojic podle losování a navzájem se pobaví o tom, co napsali a vysvětlí proč to tak napsali. Poté bude následovat aktivita „Můj vzor“, při které si každý z účastněných zkusí uvědomit, komu nejvíce důvěřují, kdo je jejich životním vzorem.

Můj vzor:

Skauti dostanou za úkol nakreslit na papír panáčka, který bude představovat jejich životní vzor. Kolem postavičky si načrtnou odrážky a ke každé odrážce napíší, co je na jejich vzoru inspiruje a proč je jejich vzorem.

⁵⁹ Srov. Př 3, 3-4

Mohou využít i tuto nápovědu, která je může nasměrovat:

Proč je tento člověk mým vzorem? Co mě na něm inspiruje? V čem bych chtěl být jako on? Komu nebo čemu je ve svém životě věrný? Čím vším on žije a co ho naplňuje?

Reflexe:

Ve společném kruhu se účastníci mohou o svůj vzor podělit a popsat jej. Navázali bychom na to, že i my máme být dobrými vzory pro druhé lidi. Každý by si z účastníků proto vybral někoho z přítomných a zkusil by popsat, v čem může být dotyčný vzorem pro něho nebo pro druhé.

Následovala by aktivita na „Pád důvěry“, při které by účastníci měli ukázat, jak svým skautským vrstevníkům důvěřují.

Pád důvěry

Účastníci si stoupnou do kroužku vedle sebe, co nejtěsněji to jde. Uprostřed je dobrovolník se zavázanými očima, který se pevně postaví a své tělo zcela zpevní. Potom pomalu na ostatní padá a ti si ho posílají v kroužku. Poznámka: S člověkem vždy jednají jemně a nežduchají do něho. Cílem je, aby prostředník nespadol a nepohnul se z místa, aby ostatním důvěřoval.

Reflexe:

Formou doptávání. Otázky:

Pro prostředníka: *Jak ses uprostřed cítil? Důvěřoval jsi všem, kteří tě chytali? Báł ses? Nebo jsi se naopak vůbec nebál?*

Pro ostatní: *Jak na vás prostředník působil? Był zpevněný? Měli jste o něho strach, že vám spadne?*

Pro všechny: *Máte ve svém životě někoho, komu takto moc důvěřujete a víte, že by vás pomyslně vždy chytil a nenechal spadnout?*

Dále bychom účastníky vyzvali, aby si udělali pohodlí a zaposlouchali se do úryvku o tomto skautském bodu.

Úryvek k zamyšlení⁶⁰

Nyní se přečte text z přílohy č. 13

Reflexe:

Reflexe by zde byla pojímána otázkami k diskusi. Účastníky bychom proto vyzvali slovy:

Je pro vás v životě něco, čemu jste tak moc věrní a oddaní, že vás to stálo oběti a zřikání se něčeho jiného (například skauting, víra, jiný kroužek, vztah)?

⁶⁰ Příloha č. 12

Nejprve účastníci budou diskutovat ve dvojici, po pár minutách se dvojice spojí s jinou dvojicí a vznikne čtveřice. Jednotlivé čtveřice si navzájem povypráví vše, k čemu ve dvojicích došly a zkusí vypátrat, zda mají něco společného. Poté všem ostatním jednotlivé čtveřice představí, zda je ve skupině něco, čemu jsou všichni spolu věrní, a v čem se naopak jednotlivci liší. Všichni by pak společně hledali, co mají jako skauti společného, čemu jsou nebo mohou být věrní spolu (skautský zákon a slib, oddíl, vedoucímu, církvi, rodičům, ...)

Závěrem by se pak uvedla hra, v níž je zapotřebí znát různé druhy filmů.

Věrný a oddaný ve filmu

Skauti se rozdělí do skupinek po třech. Jejich úkolem bude sepsat příklady z filmů:

1. kdy byl porušen tento bod zákona a někdo byl svému kamarádovi nebo skupině přátel nevěrný.

2. kdy naopak byl někdo věrný a oddaný svému přesvědčení nebo svému příteli.

Vítězí skupinka, která bude mít nejvíce sepsaných a zdůvodněných filmů nebo jednotlivých scén z filmu, které ostatním představí.

Zakončující reflexe:

- Proč je důležité být věrný
- Jak chápeš slovo věrnost?
- Co děláš pro to, abys byl někomu nebo něčemu věrný?

Úkol na týden:

Vyberu si jednu hodnotu a každý večer po dobu 7 dnů se zamyslím, jak jsem této hodnotě byl věrný.

3.3.3 Skaut je prospěšný a pomáhá jiným

Výklad zákona

Tímto bodem se myslí to, že skaut by neměl myslet pouze na své dobro, ale měl by umět sloužit druhým, jak to taky slíbil. Skaut se celým životem má snažit rozvíjet sebe, aby byl prospěšný sobě i druhým, a aby tak mohl druhým pomáhat.

Třetí bod zákona souzní s denním příkazem skauta, což je udělat alespoň jeden dobrý skutek denně. Skaut by měl být kreativní v dobrých skutcích, měl by umět zpozorovat potřeby druhých a každý jeho čin by měl přispět k pomoci druhým či společnosti.

Bod zákona taktéž klade důraz na práci. Práce je důležitou součástí skautů, ať už jde o služby na táborech, nebo celkově v každodenním ruchu. Skaut je ve své práci pečlivý a pracovitý, aby tak mohl být prospěšný a dalo se na něho spolehnout. Vedoucí své svěřence mají vést k poctivosti vůči práci a také ke smyslu práce, uvedl skaut Jiří Zajíc (Edy) ve svém spise Příběhy ke skautskému slibu a zákonu.⁶¹

Co by však měl každý skaut spojit s prací, je též láska. Výstižně se k této myšlence spojit lásku s prací vyjadřuje Tomáš G. Masaryk v hovoru s Karlem Čapkem: „Láska, pravá láska, je činností, prací, spoluprací, tvořením pro jiné a pro sebe. Láska k bližnímu je v plánu světa, lidská společnost stojí na lásce; ale nestačí mít k spolučlověku jen takzvaný milý cit. Láska, humanita se musí ztělesnit v práci, v součinnosti, v tvoření a tím i zdokonalování světa nám daného. Láska účinná předpokládá poznání bližních a sebe samého, aby člověk postřehl, co komu chybí. Ať je kdekoliv naše místo, nemám jednat a pracovat slepě, ale vědomě a svobodně, předvídavě, plánovitě jako dělník a spolupracovník boží. Láska nás činí praktickými.“⁶²

A jak vyřkl Robert Baden Powell (2016): „Věc, která se nejvíce vyplatí, je snažit se vnést štěstí do života druhých.“

Duchovní význam

Skaut usiluje o osobní rozvoj, aby mohl své schopnosti vynaložit k dobru a ke službě druhým. Má všechny své dary a nadání, které dostal od Boha maximálně využít pro dobro. Starší skauti, též zvaní roveři a rangers při roverském slibu přijímají nové heslo a skautské motto „já sloužím“. Skaut slouží všim, co má a tím co chce ostatním nabídnout.

V Bibli nalezneme verš, který může souviset s třetím bodem skautského zákona, jelikož popisuje originálnost božích darů, které směřují ke stejnému cíli, a sice k dobru: „Boží dary jsou sice rozmanité, ale je pouze jeden Duch. A jsou rozličné služby, ale je pouze jeden Pán. Projevy Ducha jsou však dány každému k tomu, aby mohl být užitečný.“⁶³

Je veliké množství toho, jak být užitečný a prospěšný druhým. Každý člověk má jiná nadání a dary, se kterými může naložit ku prospěchu. Každý skaut si je vědom svých silných stránek a usiluje o jejich rozvoj, aby tak byl schopen sloužit sobě, bližním i Bohu (Dobru).

⁶¹ ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. s. 74 ISBN 978-80-7501-117-6.

⁶² Tamtéž, s. 72

⁶³ Srov. 1Kor 12, 4-5.7

Popis programu

Program zaměřený na třetí bod vede skauty k uvědomění své vlastní prospěšnosti pro druhé i pro sebe. Zaměřuje se též na hodnotu pomoci, ať už poskytnuté nebo přijímané. Program bychom začali aktivitou, ve které budou účastníci zapojovat kreativní myšlení a budou vymýšlet, jak by mohli být prospěšní pro různé subjekty.

Debaty o prospěšnosti

V místnosti bude umístěno 5 stolečků, kolem kterých se budou utvářet debatní skupinky. Na každém stolečku bude na papíru položena diskusní otázka zaměřena na prospěšnost vůči dané skupině. Účastníci budou chodit k jednotlivým stolečkům, kolem kterých vytvoří diskusní skupinky, a budou společně hledat řešení a podávat návrhy, jak by mohly být dané skupiny prospěšné společnosti. Po 5 minutách se skupinky prostřídají a účastníci se najdou jiný stoleček, u kterého zatím ještě nebyli.

Otázky na základnách:

- Jak bychom mohli být prospěšní jako jednotlivci?
- Jak bychom mohli být prospěšní jako oddíl?
- Jak bychom mohli být prospěšní jako město?
- Jak bychom mohli být prospěšní jako stát?
- Jak bychom mohli být prospěšní jako populace?

Reflexe:

Po prostřídání všech základů by následovala chvíle zamyšlení, kdy si každý nechá projít v hlavě názory druhých a zkusí se zamyslet, s čím souhlasí nebo nesouhlasí a co ho například zaujalo.

Po chvíli ticha bude následovat aktivita zaměřená na každého jednotlivce zvlášť.

Jak jsem prospěšný

Každý účastník si vezme jeden papír a doprostřed napíše své jméno nebo přezdívku. Poté kolem jména bude buďto psát, nebo kreslit všechny činnosti, ve kterých si myslí, že je dobrý a druhým nebo společnosti prospěšný. Po cca 10-15 minutách se všechny tyto výkresy vystaví na zem a každý z účastníků bude mít volnou ruku a bude moci ostatním doplnit další prospěšné činnosti, o kterých si myslí, že dotyčné osoby mají, nebo vykonávají a na papíře je nemají obsaženy. Tímto úkonem si vysvětlíme, že máme též pomáhat druhým objevovat jejich silné stránky a být tak i jejich podporou.

Reflexe:

Po skončení aktivity každý za sebe představí ostatním svůj papír a popíše, co napsal on a co třeba jiní a zda ho něco od druhých překvapilo nebo potěšilo.

V následující aktivitě každý zkusí podat návrh nějaké prospěšné činnosti, která by se dala zrealizovat.

Prospěšná činnost

Všichni přítomní se pokusí zodpovědět na otázku: V čem jsou skauti prospěšní lidem a společnosti? Své návrhy budou psát na veliký papír. Poté si poznatky shrnou ve společné debatě. Každý z účastněných zkusí dále podat návrh (myšlenková mapa, volné psaní, kresba, malba, odrážky), jak by mohli být dotyční skauti prospěšní společnosti, co by mohli společně zrealizovat a třeba někomu pomoci. Každý si také vymyslí, jak by mohl být prospěšný on sám a zkusí tento návrh přes následující týden zrealizovat.

Reflexe:

Po týdnu by se mohli podělit o své zkušenosti s realizací a společně se podpořit v další dobročinné akci.

Následovala by druhá část skautského bodu – Pomoc druhým. Skauti se zamyslí nad tématem „pomoc“. Zkusí si uvědomit, kdy jim někdo pomohl a také kdy oni sami byli v roli pomáhajícího.

Pomoc od druhého

Skauti dostanou papír a něco na psaní. Dále se zamyslí nad následujícími otázkami a rozepíšou.

Zadání pro skauty: Rozepiš svoji zkušenost s pomocí od druhého. Jaké to bylo? Kdo ti pomohl? Jak ses cítil? Ponechalo to na tobě nějakou stopu?

Reflexe:

Účastníci se rozdělí do dvojic podle toho, s kým chtějí být. Ve dvojicích si sdělí, k čemu došli.

Na závěr účastníky čeká pohybová a zábavná hra, ve které účastníci zakomponují téma pomoci a prospěšnosti.

Místo po mé pravici zasedne...

Účastníci se posadí na židle do kruhu tak, aby byla jedna židle volná, neobsazená. Hráč, který má volnou židli po své pravici, řekne větu „Místo po mé pravici zasedne...“ a následně ji doplní nějakou dobrou a prospěšnou činností, která ho napadne. Například: místo po mé pravici zasedne ten, kdo tento týden pustil v MHD na své místo někoho staršího nebo těhotného. Poté

účastníci, u kterých toto tvrzení platí, musí stihnout co nejdříve zasednout toto volné místo. Hra pokračuje dále u člověka, který má vedle sebe opět volné místo.

Zakončující reflexe:

- Pomohl ti program lépe pochopit 3. bod?
- Co si odnášíš z téhle hodiny?
- Zkus jedním slovem definovat tento program.

Úkol na týden: Zkus udělat něco prospěšného pro tebou vybrané společenství (rodina, církev, kamarádi, škola, ...)

3.3.4 Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta

Výklad zákona

V původní verzi tento bod zní takto: „Skaut je přítelem všech a bratrem každého skauta, bez ohledu na to, k jaké společenské třídě ti druzí patří.“⁶⁴

Záměrem zakladatele skautingu bylo vytvořit velké skautské bratrství, ve kterém by si byli bratry a sestrami lidé všech národů i různých náboženských směrů, aby společně vytvořili lepší místo na zemi. Robert Baden Powell se k tomu vyjádřil touto výstižnou myšlenkou: „Skauting může být klíčem k nové výchovné metodě, k tomu, jak zaujmout mládež. Tisíce a statisíce mladých lidí! Bude to druh bratrství bez rozdílu původu, rasy a vyznání, bohatství i chudoby.“

Skauti se mezi sebou podporují a pečují o vztahy mezi sebou. Nikdo se nepovyšuje, ale všichni si jsou rovni a úctyhodní. Při salutování skaut palcem přidržuje malíček na znamení toho, že silnější chrání slabšího. Skaut se učí vnímat potřeby druhých a respektovat hranice každého člověka. Nikdy po druhém nechce něco, co by dotyčný nemohl zvládnout.

V knize *Scouting for boys* Robert Baden Powell popisuje tento bod zákona takto: „Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta – bez ohledu na jeho národnost, třídní původ anebo víru. Takže při setkání s jiným skautem, i kdyby ho neznal, s ním musí mluvit a podle svých možností mu pomáhat – ať už v plnění povinnosti, kterou právě vykonává, anebo poskytnutím jídla či čehokoliv, co bude potřebovat. Skaut se nikdy nesmí chovat

⁶⁴ POWELL, Baden Robert. & Hrica, *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004, s. 12. ISBN 80-89136-09-5.

sobecky. Sobec se vyvyšuje nad druhé, protože jsou chudší, anebo nesnáší bohaté – je-li sám chudobný. Skaut bere druhé takové, jací jsou, a hledá v nich to nejlepší.“⁶⁵

Skaut rovněž pečuje o vztahy se svými skautskými bratry a sestrami. Když se něco nepodaří, je ochoten druhému odpustit ve prospěch jejich vztahu, nebo také přiznat svoje pochybení a upřímně se omluvit.

Bratry si nevybíráme, a tak se může stát, že vůči někomu necítíme sympatie. V tomto případě je na místě zachovat vůči osobě respekt a úctu a chovat se vůči němu nestranně a laskavě.

Koho si ale naopak můžeme vybírat, jsou naši přátelé. Skaut by měl souznět s lidmi dobré vůle, kteří svým jiným způsobem, než je skauting, hledají ve svém životě pravdu a lásku. Takovým lidem by měli být skauti blízcí a měli by se podporovat navzájem a usilovat společně o dobrou vůli.

Duchovní význam

„On jim však odpověděl: Kdo je má matka? Kdo jsou mí bratři?

Rozhlédl se po těch, kdo seděli kolem něj, a řekl: Pohleďte, má matka a mí bratři. Kdokoli plní Boží vůli, ten je můj bratr, sestra a matka.“⁶⁶

Ježíš ve svém kázání vysvětluje, že všichni, kteří plní Boží vůli, jsou jeho sourozenci. Stejně tak i skauti jsou mezi sebou bratři a sestry, jelikož mají stejný cíl, kam společně směřují. Skauti si jsou svým životním stylem tak moc podobní, že si říkají bratři a sestry. Mají stejného „otce“, a to zakladatele skautingu Roberta B. Powella. Všichni skauti po celém světě si jsou velice blízcí a jednotní.

Skaut má být přítelem všech lidí s dobrou vůlí. Co je to ta dobrá vůle? Člověk s dobrou vůlí hledá spravedlnost. Všechno jeho jednání vychází z dobrého úsudku. Ježíš ve svém jednom projevu říká: „Hledejte především Jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.“⁶⁷ Vybízí lidi k spravedlivému a čestnému chování, jinak řečeno, k dobré vůli, a ta vždy stojí na nejdůležitější hodnotě – lásce. „Jsou tací přátelé, co jsou jen ke škodě, bližší, než bratr je ale ten, který miluje.“⁶⁸

Popis programu

⁶⁵ POWELL, Baden Robert. & Hrica, *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004, s. 10-11. ISBN 80-89136-09-5.

⁶⁶ Srov. Mk 3, 33-35

⁶⁷ Srov. Mt, 6,33

⁶⁸ Srov. Př 18,24

Přátelství

Skauty vyzveme, aby se posadili do kruhu. Poté jim zadáme úkol, aby zkusili pojmenovat každý za sebe, co je to podle nich přátelství, co si pod pojmem přátelství představí. Každý si napíše svoji definici a po krátkém čase ji každý nahlas přečte.

Následuje úvaha k tomuto bodu zákona, při které vyzveme účastníky, aby se ztišili a naslouchali jejím slovům.

Úryvek k zamyšlení⁶⁹

Následoval by text z přílohy č. 13.

Po přečtení by se ponechala chvíle ticha a dále by následovala navazující aktivita s názvem „cesta přátelství“.

Cesta přátelství⁷⁰

Lektor připraví pro skauty 6 stanovišť, které budou vést účastníky k osobnímu zamyšlení nad hodnotou přátelství. Každý skaut bude jednat za sebe a bude postupně navštěvovat všechna stanoviště. Navštěvovali by je popořadě od 1. do 6. stanoviště.

Popis stanovišť:

1. Můj dobrý přítel

Máš ve skautu nějakého dobrého kamaráda? Napiš si na lísteček jeho jméno.

2. Pokřivené vztahy?

Je ve tvém životě někdo, koho fakt nesnášíš? Proč? Bylo to tak vždy? (odpovědi zaznamenej na papír a nechej si ho u sebe)

3. Naše přátelství

Napiš na papír 5 důvodů, proč sis vybral na prvním stanovišti právě toho kamaráda, kterého sis napsal na papírek. Mohou to být dobré vlastnosti toho člověka, nějaký zážitek, něco, co máte společné, nebo třeba něco, čeho si na něm vážíš.

Jsme kamarádi, protože:

4. Odpustiš?

Vzpomeň si znovu na člověka, kterého nemáš rád. Stojí za to plýtvat energií na někoho, kdo tě štve? Napiš si jeho jméno na papír. Nyní se rozhodni, zda mu odpustiš na vše zlé mezi vámi,

⁶⁹ Příloha č. 13

⁷⁰ Převezato z: Salesiánský klub mládeže, z. s. Dům Ignáce Stuchlého, *Programy pro školu: rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu*, 2021. s. 54, Salesiánský klub mládeže, z. s. Dům Ignáce Stuchlého. vyd. 1.

nebo půjdeš dál. Pokud se rozhodneš odpustit, lísteček můžeš nechat shořet. Ale pozor. Od chvíle, kdy část lístečku shoří, už nebudeš na toho člověka naštvaný. Vezmeš to s nadhledem. Prostě budeš vůči němu bez emocí. Ber to tak, že společně s tím kouskem lístečku shoří všechny negativní emoce s tím člověkem spojené.

5. *Symbol přátelství*

Na tomto stanovišti jsi obdržel plastelínu. Zkus si z ní nyní vytvořit tvůj osobní symbol přátelství, který ti vždy připomene všechny tvé kamarády. Po dokončení symbolu si vzpomeň na všechny tvé kamarády a poděkuj za ně, za to, jací jsou, za to, co si na nich vážíš.

6. *Jaký jsem přítel JÁ*

Zamysli se, jestli jsi i ty dobrým kamarádem pro druhé, odpověz na otázky a odpovědi si zapiš na papír.

Otázky:

Co dělám pro to, abych byl dobrý přítel? Dokázal jsem kamarádovi odpustit? Umím se ozvat svým kamarádům, nebo jen čekám, až se ozvou mi? Jsem jen přítelem na sociálních sítích nebo i v reálném světě?

Reflexe:

Na konci aktivity spolu projedeme postupně všechna stanoviště a zhodnotíme, jak se v nich skauti cítili, zda byly pro ně těžké, nebo inspirativní. Otázky na zúčastněné by mohly vypadat takto: *jaké ze stanovišť bylo pro vás nejtěžší a proč? Jaké bylo naopak nejlehčí a proč? Jaké stanoviště vás nejvíce bavilo? Jaké stanoviště vám nejvíce dalo? Uvědomili jste si v aktivitě hodnotu přátelství?*

Poté by si účastníci ukázali navzájem své výtvary z plastelíny a popsali by je.

Nyní by následovalo téma Bratrství.

Další aktivita je více vhodná pro skauty s vyznáním, jelikož obsahuje příběh z Bible, ale není to podmínkou, jelikož příběh pochopí i skauti bez vyznání.

Úryvek z Bible (aktivita pro věřící)

Přečetl by se úryvek z Písma viz příloha č. 15.

Reflexe:

Účastníky bychom vedli k zamyšlením nad textem. Zamyšlení by mohlo vypadat takto:

Zapřemýšlejte se do textu a zkuste si představit, že každý váš skautský bližní je i váš bratr, vaše sestra. Dosadte si v textu pod slovo „bližní“ slovo „bratr/sestra“. Samaritán, i když zraněného vůbec neznal, ba dokonce jejich kmeny se údajně neměly rády, tak mu přispěchal na pomoc.,

protože v něm viděl nikoliv nepřítele, ale bližního, který je bezmocný a potřebuje pomoci. Stejně tak i my skauti bychom měli jednat s každým našim skautským bratrem, sestrou a celkově s každým bližním. Měli bychom si navzájem sloužit, a i když jsme každý jiný, směřujeme přece ke stejnému cíli, směřujeme společně k dobru.

Bratrství:

Na velký papír napíšeme doprostřed slovo bratrství. Účastníky vyzveme, aby kolem slova „bratrství“ napsali, co si pod tímto pojmem představí.

Reflexe:

Účastníkům pokládáme otázky, na které reagují:

Jaký je rozdíl mezi bratrem a přítelem? Je těžší být bratrem/sestrou? Pokud ano, proč? Jak se chovat ke skautským bratřím a sestrám? Co máme jako skautští sourozenci společného?

Výtvarné ztvárnění bratrství

Účastníci budou vyzváni k tomu, aby jakýmkoliv uměleckým způsobem ztvárnili bratrství. Poté svoje dílo popíší a vysvětlí ostatním. Na závěr každý z účastněných obdrží papírek, na který zkusí napsat, jaký je on sám bratr pro skauty a jak se jeho bratrství projevuje, nebo jaký by chtěl být bratr.

Zakončující reflexe:

- Vnímáš ve svých skautských kamarádech bratrství a sesterství?
- Co tě dnes v programu nejvíce zaujalo?
- Porozuměl jsi odlišnosti mezi přátelstvím a bratrstvím?

Úkol na týden: Napiš dopis nějakému svému kamarádovi či přítelovi a shrň v něm, co pro tebe znamená vaše přátelství.

3.3.5 Skaut je zdvořilý

Výklad zákona

Být zdvořilý v tomto skautském pojetí neznamená pouze stálý úsměv a nemluvit sprostě. Jde tu o mnohem hlubší smysl. Zaprvé, být zdvořilý znamená především uvědomení, že jsme si všichni skauti i ostatní lidé rovni a za žádných okolností by se skaut neměl nad druhého povyšovat. Znamená to, že si druhých váží a váží si také sám sebe. Zdvořilý člověk se

brání před hrubostí, ta totiž zraňuje, ale spíše jedná slušně.⁷¹ „Hrubostí nejen dáváme najevo, že si druhých nevážíme, ale že nám samým nezáleží na kráse naší duše“, píše Zajíc⁷². Je dobré být zdvořilý k druhým, ale nesmí se zapomínat na zdvořilost vůči sobě, jelikož „čím srdce přetéká, toho jsou ústa plná“. Je třeba na sobě pracovat, abychom byli vnitřně krásní a nepřetvařovali se.

Zdvořilost se pojí se slušností. Být slušný též může znamenat být uctivý k sobě samému, nechtít pošpinit své okolí svým neslušným jednáním. Slušnost se může projevit i v naslouchání druhým, zda pozorně druhého vnímám, když mi chce něco říct a skutečně vstřebávám vše, co mi bližní chce sdělit. (ZAJÍC, s. 94).

Zdvořilost uznává i chyby druhých, neboť si je vědoma svých chyb. Proto by měl zdvořilý člověk respektovat pochybení druhého a umět jeho slabé stránky vzít v potaz.

Posledním rysem zdvořilosti by měla být vděčnost za projev laskavosti vůči naší osobě. Skaut by měl umět děkovat za každou laskavost, kterou od druhého obdržel. Tímto výrazem by měl vyjádřit, že si cení onoho chování svého bližního a že to pro něj není samozřejmostí. Skaut by měl umět ale i dík přijmout a radovat se z něho. Dík je vyjádřením vděčnosti za lásku, je to přijetí dobrodiní.⁷³

Duchovní význam

„Všichni buďte jedné myslí, soucitní, plní bratrské lásky, milosrdní a pokorní, neodplácejte zlým za zlé ani urážkou za urážku, naopak žehnejte; vždyť jste byli povoláni k tomu, abyste se stali dědici požehnání.“⁷⁴ Tento verš v 1. listě Petrově vystihuje podstatu zdvořilého chování. Mluví zde o bratrské lásce, o milosrdenství a pokoře. Skaut by neměl zlým odplácet zlo. Měl by vždy jednat s chladnou hlavou a s láskou.

Zdvořilý člověk se k druhým chová tak, jak se chová k sobě. Skaut si váží sebe i druhých a druhým slouží. V Písmu též můžeme nalézt tento verš: „Vy jste byli povoláni ke svobodě, bratří. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým. Vždyť celý zákon je shrnut v jednom slově: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“⁷⁵

⁷¹ ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. s. 93 ISBN 978-80-7501-117-6.

⁷² ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. s. 93 ISBN 978-80-7501-117-6.

⁷³ POWELL, Baden Robert. & Hrica, *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004, s. 233. ISBN 80-89136-09-5.

⁷⁴ Srov. 1. Pet 3, 8-9

⁷⁵ Srov. Gal 5,13-14

Ježíš své následovníky vybízel k rovnocennosti, a tak stejně si má i skaut uvědomovat, že není nic víc než jeho bližní, ale taky není nic míň. „Hospodin Bůh také řekl: „Není dobré, aby člověk byl sám; opatřím mu rovnocennou oporu.“⁷⁶ Skaut by měl mít na paměti, že má být druhým oporou v každém čase a neměl by svému bratru odepřít pomoc, měl by být zdvořilý.

Popis programu

Jaký mám slovník?

Účastníkům pokládáme otázky: *Pokuste se zamyslet nad vaším slovníkem, zda jste na něho hrdí, nebo by to chtělo úpravy. Ovlivňuje váš slovník okolí, přátelé, spolužáci, rodiče? A to negativně nebo pozitivně?*

Dále navážeme na povídku O třech sítěch.

Povídka O třech sítěch⁷⁷

Nyní by se přečetla povídka z přílohy č. 15

Reflexe:

Po přečtení necháme chvíli ticha k doznění. Poté skautům pokládáme otázky:

Co byla hlavní myšlenka příběhu? Co si z toho máme odnést? Chováme se jako Sokrates nebo spíše jako dotyčný, který přišel žalovat?

Každý si buď odpoví sám ve svém nitru nebo může přispět svým názorem nahlas.

Nezdvořilé chování

Účastníkům nyní položíme další otázky na téma nezdvořilé chování. Otázky mohou vypadat takto: *Znáš příklady lidí, kteří byli vůči druhým nezdvořilí? Jak se projevovalo nebo projevuje jejich nezdvořilé chování? Zkus popsat, jak takové chování na tebe působí.*

Příklad: arogantní řidič autobusu, politik s nekorektní a sprostou mluvou, ...

Reflexe:

O svých zážitcích si mezi sebou pohovoříme a společně probereme, proč není takové jednání dobré, že je často zraňující a je hrubé a být hrubí, to nechceme.

Dále se obrátíme na sebe a na to, jak s tím zápasíme my.

Já a zdvořilost

Položíme svěřencům následující otázky, které si nechávají projít hlavou:

⁷⁶ Srov. Gen 2, 18

⁷⁷ Příloha č. 15

Naslouchám plně tomu, co mi chce sdělit můj bližní? Nepomlouvám druhé nebo nešířím o nich zlé zprávy? Chovám se s respektem k druhým? Je můj slovník čistý? Slouží moje ústa dobru? Nechovám se k druhým hrubě a nadřazeně?

Reflexe:

Každý se zamyslí, zda je zdvořilý anebo o to každodenně usiluje. Jak o zdvořilost usiluje, se může každý nahlas podělit a navzájem se ve zdvořilosti podpořit.

Dvě tváře

Účastníkům nachystáme dva výkresy, na nichž budou zobrazeny dvě tváře. Jedna tvář bude usměvavá, milá a bude vizuálně šťastná. Druhá tvář bude naopak velmi smutná, bude mít i jizvy.

Účastníky dále vyzveme, aby do jednotlivých tváří psali slova nebo věty podle tohoto rozdělení:

SMUTNÁ TVÁŘ	VESELÁ TVÁŘ
Do smutné tváře budou psát slova, která mohou zranit, ublížit druhému, nebo vyvolat smutek.	Do radostné tváře napíšou slova, která naopak působí radost, povzbuzují a mohou potěšit.

Reflexe:

Po vypsání slov aktivitu povedeme ke sdílení se svými zkušenostmi. Sdílení by mohlo vypadat takto: *Měl někdo z vás podobné zkušenosti s tím, že vás někdo slovně napadal anebo shazoval nebo se k vám takhle choval? Jak jsme se při tom cítili a co jste prožívali? A kdy vás naopak někdo povzbuzoval? Kdo vám naposledy udělal radost? Každý se zamyslí a může říct příklady. A kdy jste naopak vy někomu řekli něco, co mu mohlo způsobit zranění, nebo jste se k němu zachovali nefér? Proč jste tak jednali? Uvědomili jste si, že váš čin mohl zanechat na jeho duši ránu, která se může hojit pomalu? Je důležité umět vážit slova a před tím, než něco uděláme, nebo řekneme, bychom se měli zaměřit, co tím získáme a zda jen někomu neublížíme.*

Debata se může rozvést dle aktivity účastníků.

Navazující aktivita pro věřící skauty

Opět se bude vypisovat do dvou tváří – smutné a veselé. Jen to nebudou ledajaké tváře, ale budou to tváře Ježíše.

SMUTNÁ TVÁŘ (Ježíš má na sobě trnovou korunu a na tváři jizvy)	VESELÁ TVÁŘ (Ježíš má na hlavě krásnou korunu)
--	--

Účastníci napíšu do tváře všechna slova nebo skutky, kterými Ježíše můžeme zranit nebo čím mu můžeme vyvolat smutek.	Do této tváře napíšu skauti všechny různé věty, kterými nás Ježíš povzbuzuje a co nám říká (lze si vzít Bibli a hledat konkrétní úryvky).
--	---

Příklady:

„Půjde před tebou, bude s tebou, nenechá tě klesnout a neopustí tě; neboj se a neděs.“⁷⁸

„Byli jsme nazváni dětmi Božími“⁷⁹

Reflexe:

Aktivita by se rozvedla následnou diskuzí k oběma tvářím. Jednotlivé tváře bychom spolu popsali. Nesledovaly by modelové situace, ve kterých se budou skauti rozhodovat pro zdvořilé chování v určitém momentě.

Zakončující reflexe

- Jednám s druhými opravdu zdvořile?
- Co jsem si odnesl z tohoto programu nového?

Úkol na týden:

Zkus se vždy před tím, než někomu něco řekneš zamyslet, zda ta informace slouží k dobru a každý večer reflektuj, jak se ti dařilo.

3.3.6 Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských

Výklad zákona

Příroda je přirozeným prostředím skautů, jak už tu jednou zaznělo. Je školou všech skautů, která nás učí různým dovednostem, jak přežít, nebo nám poskytuje produkty k životu potřebné. Svůj vzor skautu vnímají rovněž u chování početných druhů zvířat, které žijí na bázi spolupráce s ostatními, aby společně přežili. Příroda je objektem, ze kterého skauti čerpají, ale také vůči ní mají povinnost chránit ji a starat se o ni.

Zakladatel skautingu Robert Baden-Powell se ve svém spisu Skauting pro chlapce⁸⁰ definuje skauting jako přírodou inspirující složkou: „Skauting je radostnou hrou v lůně přírody,

⁷⁸ Srov. Dt 31, 8

⁷⁹ Srov. 1. Janův 3,1

⁸⁰ Z anglického originálu Scouting for boys

kde muži s duší chlapce jsou spolu s chlapci za hledáním dobrodružství⁸¹. Skauti se též snaží být vůči přírodě všímaví a reagovat na ekologické problémy, kterých nyní ve světě není málo, snaží se chovat environmentálně příznivěji a jednat s přírodou citlivě a laskavě.

Duchovní význam

Příroda je skauty vnímána jako veliký dar od Boha, kterého si všichni skauti velice váží. Je to odraz Boží krásy a Jeho kreativity. V knize Moudrosti čteme: „Z velikosti a krásy tvorstva lze poznat stvořitele. Bůh sám je původcem krásy.“⁸² Příroda je něco, o co skauti pečují, co lidé obdrželi, aby chránili a přispívali k růstu.

Papež František v roce 2014 povzbuzoval skauty ke vztahu k přírodě těmito slovy: „Žít v těsném sepětí s přírodou, jako to děláte vy, v sobě zahrnuje nejenom úctu k přírodě, ale také závazek konkrétně přispět k odstranění plýtvání ve společnosti, která stále více tíhne k vyhazování věcí, které jsou ještě použitelné a které lze darovat těm, kteří jsou v nouzi.“

Rusek ve spise *Hledání společné cesty* mluví o přírodě jako o Božím zázraku. Hovoří o to, že každý čas strávený v přírodě je nádherná exkurze za Božími zázraky. Mluví též o všímavosti mladých skautů „kteří se při pohledu na noční oblohu, rozlehlost lesů, hor, vod, anebo zázraku tisícerych květů na letní louce učí pokoře. To je přece ten hlavní důvod, proč zakladatelé skautingu vyvedli své žáky z těsných školních učeben do Boží přírody,“ dodává Rusek (2001, s.31).

Příroda je posvátný prostor, který je svěřen do rukou lidí. Marek Vácha⁸³ ve svém spise píše: „Žiji ve svaté zemi, v místě, kde nám Hospodin říká totéž, co kdysi Mojžíšovi: Řekl: „Nepřibližuj se sem, zuj si z nohou sandály, neboť místo, na němž stojíš, je posvátná země.“ A řekl: „Jsem Bůh tvých otců, Bůh Abrahámův, Bůh Izákův a Bůh Jakubův.“ A tu si Mojžíš zastřel tvář, neboť se bál pohlédnout na Boha.“⁸⁴

Popis programu

Program začneme tím, že na zem/stůl rozmístíme obrázky přírody ze sady „Kamínky na cestu“. Následuje aktivita:

⁸¹ POWELL, Baden Robert. & Hrica, *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004, s. 30. ISBN 80-89136-09-5.

⁸² Srov. Moudr 13, 1-9

⁸³ Kněz, skaut, pedagog, biolog

⁸⁴ VÁCHA, Marek. 2008. *Místo, na němž stojíš, je posvátná země*. Brno: Cesta. ISBN 978-80-7295-104-8, s. 252; Ex 3, 5-6.

Kamínky na cestě⁸⁵

Skautům pustíme relaxační hudbu jako podkres do této aktivity. Poté navedeme účastníky na následnou aktivitu. Uvádíme slovy:

Vyber si kartičku, která ti je nejvíc sympatická a promysli si, proč. Dále si představuj, že jsi na místě tvého obrázku. Co bys tam dělal? Co cítíš ve vzduchu? Potkal jsi tam někoho? Jak se na tom místě cítíš? Jakou prožíváš emoci? Svítí tam slunce nebo právě prší? Možná slyšíš i nějaké zvíře, nebo ho dokonce vidíš. Jdeš za ním? Nebo zůstáváš na místě a užíváš si přítomnosti? Zkus si představit, že ležiš na zemi a jen vnímáš to okolí.

Mezi každou otázkou by měla být chvíle ticha, aby byl prostor pro plné přemýšlení.

Reflexe:

Po aktivitě každý jednotlivec ukáže ostatním svoji kartičku a zkusí zformulovat, co si během aktivity představoval, co viděl, jak se cítil a jaké v něm byly emoce. Dále se zeptáme, jakým způsobem v obrázku vnímali přírodu a jaký mají k přírodě vztah – každý bude mít prostor pro vyjádření.

Poté se přesuneme na zamýšlející aktivitu, v níž si skauti uvědomí, jaké dary jim příroda nabízí.

Strom díků

Účastníci si rozeberou již připravené listy (ze stromů) z papíru, do kterých budou vypisovat vše, co z přírody čerpají, co dostávají a za co jsou přírodě vděční. Nemusí pouze psát, ale mohou konkrétní vyjádření také nakreslit, nebo také napsat děkovnou báseň. Mezitím na stole nebo jiném viditelném místě připravíme z větviček pomyslný kmen stromu, kolem kterého budou účastníci pokládat popsané listy. Vytvoří se tak strom díků.

Reflexe:

Účastníkům vysvětlíme, že je dobré být k přírodě respektující a že úkolem skautů je též o přírodu pečovat a chránit ji. Postojem vděčnosti si uvědomujeme, jaké veliké dary nám příroda poskytuje a je třeba si jich maximálně vážit.

S účastníky navážeme na to, jak jednáme s přírodou.

Co přírodě nabízím

Účastníci si na papír napíší, jak se chovají k přírodě, jak s ní například zacházejí, zda se o ni starají a neubližují jí. Aktivita může vypadat tak, že si každý zúčastněný napíše na jednu stranu papíru plus a na druhou stranu minus. K plusu rozepíší jejich pozitivní chování k přírodě

⁸⁵ Karetní sada namalovaných obrázků přírody

a k mínusu rozepíšou jejich pochybení a nežádoucí jednání vůči přírodě, které by chtěli napravit.

Reflexe:

Každý účastník si svůj papír ponechá a v tichosti si projde. Nechá se chvíle pro zamyšlení a uvědomění si, co lze v jejich vztahu k přírodě vylepšit.

V následující části se budeme zabývat druhou polovinou tohoto skautského bodu.

Cenné výtvořy lidské

Účastníkům se zeptáme: *Co považujete za cenné výtvořy lidské?* Následně se každý může vyjádřit a nahlas říct. Dále skautům zadáme téma:

Nakreslete známé lidské výtvořy ve tvém okolí (umění, architektury, náboženské památky, parky, ...) a popište, proč jsou užitečné nebo co nám chtějí říct, dále k čemu slouží a co je na nich cenné a dobré, proč bychom si jich měli vážit.

Příklad:

Morový sloup – Morové sloupy lidé stavěli, protože chtěli vzdát díky Bohu za odeznělou epidemii, a tak si připomínali konec morových nebo jiných nákaz. Není to tedy jen nějaké umělecké dílo, ale je to připomínkou něčeho skutečného, je to ztělesněný dík.

Reflexe:

Každý konkrétní nápad jednotlivého skauta rozebereme a vyslechneme si jeho chápání daného výtvořu. Ke každému nápadu na výtvoř se mohou vyjádřit i druzí a navzájem se tak doplnit či obohatit o poznatky k výtvořům.

Dotek přírody

Na závěr bychom zašli se skauty na klidné místo v přírodě, kde by si každý zapisoval to, co na daném místě slyší, co vnímá a cítí, jak se on sám cítí, co vidí, ...

Reflexe:

Po návratu by každý mohl popsat své poznatky a podělit se s nimi.

Zakončující reflexe

- Jaká aktivita tě v programu nejvíc obohatila?
- Uvědomil sis něco, co tě dřív o přírodě nenapadlo?
- Jaký názor na přírodu tě od druhých nejvíc zaujal?

Úkol na týden: Zrealizuj nějakou službu či aktivitu, která prospěje přírodě.

3.3.7 Skaut je poslušný rodičům, představeným a vůdcům

Výklad zákona

V tomto bodu zákona jistě nejde o slepou poslušnost a plnění rozkazů. Zaměřuje se spíše na vztah k autoritám a starším, kterým bychom jako skauti měli projevovat úctu a respekt. Jde spíše o nasloucháním těm, kterým na nás záleží a mohou mít moudřejší pohled na věci, než my „mladí a nezkušení“. Samozřejmě je nezbytné se též ptát sám sebe, zda je přednější poslechnout rozkaz, který má ale špatný úmysl, nebo ho radši neposlechnout pro vyšší dobro. Skaut je pravdivý, takže dává dobro na vyšší úroveň než bezhlavou poslušnost.

Důležitost tohoto bodu spočívá i v tom, že skautská výchovná metoda dává velký důraz na předávání zkušeností. Vedoucí je člověk, který si sám touto cestou prošel a nyní je v mnoha skautských disciplínách daleko „kovanější“ než jemu svěřená družina. Právě díky poslušnosti, k níž tento bod vybízí by mělo dojít k snazší interakci mezi vedoucími a členy družiny při předávání zkušeností.

Poslušnost skauti si vzali za své od rytířů. „Rytíř měl být poslušný a věrný svému králi, s nímž měl snášeti všecky jeho osudy. Oddanost rytířů projevovala se hlavně v bitvách.“⁸⁶

Duchovní význam

Skauti by měli umět poslouchat nebo lépe řečeno naslouchat svým představeným a rodičům, jak to také doporučuje Bůh věřícím. „Dodržuj, můj synu, otcovy příkazy, a matčiným poučováním neopovrhuj.“⁸⁷ Jinde je napsáno: „Cti svého otce i svou matku, jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo v zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.“⁸⁸

Respektování svého vůdce znamená, že přijímám jeho autoritu i jeho přesvědčení, je to nastavení postoje důvěry a oddanosti, protože věřím, že má vůdce dobrý záměr. Neznamená to však slepě plnit rozkazy bez nijakého zamyšlení se nad tím, zda je ten rozkaz správný. Proto by měl skaut ovládat schopnost naslouchání a měl by umět rozpoznat, zda jeho představený má dobrou vůli.

⁸⁶ SVOJSÍK, A. B. Základy Junáctví, 3. nezm. vyd. Praha: nakladatelství MERKUR, 1912. s. 77 ISBN 80-7032-001-X.

⁸⁷ Srov. Př 6,20

⁸⁸ Srov. Dt 5,16

Samozřejmostí je, že poslušnost není vždycky lehké rozhodnutí. Ostatně to můžeme vidět na příkladě Ježíše Krista, který byl svému Otci poslušný až na smrt a vydal se za lidský hřích zemřít, ačkoliv to bylo proti přirozenosti a pohodlí. „Nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži.“⁸⁹ Ježíš viděl dobrou vůli Otce a věděl, že jeho oběť bude mít veliký smysl pro lidstvo, ačkoliv to bude stát Ježíše všechno, celý jeho život. Skauti by měli jednat stejně, jako jednal Ježíš. Měli by umět odepřít své vlastní potřeby a upřednostnit vyšší dobro před sebou samými. V tom spočívá skautská i křesťanská poslušnost.

Popis programu

Poslušnost

Na velký papír napíšeme nadpis poslušnost. Úkolem skautů je kolem tohoto slova napsat vše, co si pod poslušností představí, co to slovo pro ně znamená. Dále se účastníků doptáme:

Reflexe:

Proč bychom měli být poslušní rodičům a našim vůdcům? Je správné vždy uposlechnout rozkazy? Stalo se ti, že jsi měl dobrý důvod k tomu neuposlechnout něčí rozkaz? Rozved'. Co můžeme poslušností vyjadřovat?

Tyto otázky s účastníky rozvedeme a účastníky povedeme k správnému pohledu na poslušnost. Můžeme říct, že *poslušnost je především vyjádření respektu a důvěry k tomu, který po nás něco chce. Tím, že uposlechneme rozkaz, souhlasíme se záměrem našeho vůdce či rodiče a věříme mu, že chce pro nás nebo pro někoho jiného je to nejlepší, ačkoliv to zatím nemusíme poznat nebo vidět.*

Navážeme hrou na důvěru.

Na důvěru

Účastníci se rozdělí do dvojic a jeden z dvojice si zaváže oči tak, aby neviděl. Druhý z dvojice má za úkol slepého dovést na nějaké místo a pouze hlasem mu dávat příkazy, aniž by se ho dotýkal. Poté se dvojice prostřídají.

Účastníků se se zeptáme na otázky k aktivitě:

Nevidomý

⁸⁹ Srov. Fp 2, 7-8

Jak ses cítil jako slepý? Dělal ti problém důvěřovat pokynům? Měl jsi strach, jestli si tvůj parťák nevymýšlí?

Vodič

Jaký byl pocit být zodpovědný za někoho? Poznal jsi, že ti nevidomý důvěřoval? Jak?

Reflexe:

Aktivitu budeme aplikovat do reality. Účastníky se proto zeptáme, zda zažili podobnou situaci, že museli „slepě“ někomu věřit, aniž by viděli důsledky, ale přesto mu důvěřovali, protože ho například dobře znali nebo k němu měli úctu. Každý z účastníků může svůj zážitek popsat ostatním.

(NE)poslušný

S účastníky bychom rozebrali téma neposlušnosti a zda je někdy neposlušnost dobrá. Na skauty bychom proto směřovali otázky, na které by mohli nahlas odpovídat.

Otázky:

Proč není dobré bezhlavě poslouchat rozkazy? Dali jste někdy v uposlechnutí přednost svému srdci než jinému člověku? Kdy to bylo a proč? Kdy je v pořádku neuposlechnout?

Reflexe:

Skautům vysvětlíme, že je v pořádku někdy neuposlechnout vše, co nám někdo nařídí, když například:

- s tím nesouhlasí naše srdce a svědomí a víme, že příkaz nesměřuje k dobru
- víme, že na to nestačíme nebo je to za naše osobní hranice, které by měl každý respektovat

Nyní necháme skautům prostor pro dotazy, pokud je k tomuto tématu bude něco zajímat nebo si nebudou jisti.

Autority⁹⁰

Účastníkům vysvětlíme zadání k této aktivitě:

Namalujeme postavičku a kolem ní napíšeme naše autority (vedoucí ve skautu, učitelé, rodiče, lektor kroužku, teta, sestra, farář, ...), čarou znázorníme, jaký k nim máme vztah. Tlustá čára vyjadřuje hloubka vztahu. Čím tlustší, tím hlubší. Barvy si každý určí sám podle své vlastní potřeby. Dále vzdálenost čáry vyjadřuje to, jak nám je dotyčný člověk blízký nebo vzdálený.

⁹⁰ Převzato z: Salesiánský klub mládeže, z. s. Dům Ignáce Stuchlého, *Programy pro školu: rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu*, 2021. s. 36, Salesiánský klub mládeže, z. s. Dům Ignáce Stuchlého. vyd. 1.

Reflexe:

Své autority si navzájem představíme a popíšeme ostatním. Kdo nebude chtít svůj list ostatním ukázat, může slovně popsat, koho bude chtít.

A na závěr se vrhneme na poslední aktivitu, kdy každý ze skautů rozepíše svůj vztah k jeho nejoblíbenější autoritě.

Moje přirozená autorita

Skauti dostanou papír, na který napíšou jejich nejpřirozenější nebo nejoblíbenější autoritu, kterou mají. Dále se pokusí o tomto dotyčném napsat, proč si vybrali právě jeho a v čem je pro ně dobrou autoritou. Můžou taky k danému člověku napsat vše, za co mu jsou vděční a někdy mu to dát.

Zakončující reflexe:

- Co ses o poslušnosti dozvěděl nového?
- Máš problém s poslušností? Zkus na tom nějak zapracovat.
- Uč se naslouchání druhým ale i tvému srdci.

Úkol na týden: Snaž se rozpoznat, kdy je třeba druhé uposlechnout a kdy ne.

3.3.8 Skaut je veselé myslí

Výklad zákona

V původní verzi tento bod zní jako „Skaut se usmívá a píská si při všech těžkostech“⁹¹ Nejedná se pouze o jakousi povrchní radost a potřebu pořád se usmívat i když to tak vůbec necítím. Znamená to mít upřímný a pravdivý postoj k životu, který se opírá o vděčnost za maličkosti a o pozitivnější pohled na život. Je to postoj vděčnosti. Člověk veselé myslí svým životem objevuje krásu ve všem, co mu život nabízí. Je vděčný za to dobré, co zakouší, má radost, když se druzí radují. Na člověku, který je veselé myslí, lze jeho veselý postoj k životu snadno odhadnout, jelikož tento postoj se stává životním stylem, druzí na tomto člověku vidí, že je veselý a šťastný. Skaut veselé myslí je pokorný, přijímá vše, co přichází a nestěžuje si. Zakladatel si tento bod sám nevymyslel, ale opět se inspiroval rytířskými zákony. Ve svém spise zmiňuje bod zákona rytířů, ve kterém stojí, že „rytíř se musí naučit vykonávat namáhavé a pokorné služby s radostí a se zdvořilostí a pomáhat druhým.“⁹² A k tomu všichni skauti spějí.

⁹¹ POWELL, Baden Robert. & Hrica, *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004, s. 12. ISBN 80-89136-09-5.

⁹² Tamtéž s. 226

Robert Baden Powell o tomto bodě zákona také napsal tuto větu: „Dostane-li skaut rozkaz, musí jej vykonat rychle a s radostí, nikoli pomalu a jako pes po výprasku. Skaut si nikdy nestěžuje.“⁹³ Jde proto o stav vlastní mysli, která by měla být radostná. Člověk veselé mysli jedná hrdě a s nadšením a jeho veselá mysl se taktéž projektuje ve tváři a celkově v jeho životě.

Symbol radosti se nachází taktéž na skautském odznaku, kdy dolní části lilie se točí směrem nahoru, jako úsměv. Skautům tak připomíná, že svoji povinnost vždy vykonávají s radostí.⁹⁴

Duchovní význam

Prorok Abakuk se modlí k Bohu těmito slovy: „I kdyby fíkovník nevypučel, réva nedala výnos, selhala plodnost olivy, pole nevydala pokrm, z ohrady zmizel brav, ve chlévech dobytek nebyl, já budu jásosem oslavovat Hospodina, jásat k chvále Boha, který je má spása.“⁹⁵ Abakuk prožívá opravdovou radost, jeho mysl je veselá, i kdyby přišly těžké dny, protože zakouší vděčnost a chválí Boha za všechno, co od Něho má.

Také i skaut by neměl lpět na materiálních věcech, ale měl by se radovat z věcí, které mají hlubší a duchovní přesah. Skaut je veselé mysli, nejen radostného vzhledu. „Radostným srdcem zkrásní tvář, kdežto ztrápené srdce ubíjí ducha.“⁹⁶ To, co má vyšší váhu je to, co se odehrává v srdci skauta. To se pak také odráží navenek a naopak. Radost je nakažlivá hodnota. Je to také ovoce Božího Ducha, jak lze v Bibli číst: „Ovoce Božího Ducha však je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrotu, věrnost, tichost a sebeovládání. Proti tomu se zákon neobrací.“⁹⁷ Skaut nikdy nikoho nezaujme zaraženým a nepřítomným pohledem. Naopak, měl by přinášet radost do lidských srdcí.

Popis programu

Na začátku se skautů zeptáme, kdy naposledy pocítili velikou nebo intenzivní radost. Skauti dostanou chvíli na rozmyšlenou a následně se ostatním podělí o svoji zkušenost.

⁹³ Tamtéž s. 12

⁹⁴ POWELL, Baden Robert. & Hrica, *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004, s. 32. ISBN 80-89136-09-5.

⁹⁵ Srov. Ab 3, 17-18

⁹⁶ Srov. Př 15, 13

⁹⁷ Srov. Gal 5, 22-23

Dále následuje aktivita „veselá abeceda“, kdy se budou účastníci snažit najít a uvědomit si co nejvíce věcí, za které jsou ve svém životě vděční.

Veselá abeceda

Každý účastník dostane papír s abecedou. Ke každému písmenku se pokusí napsat věc začínající na dané písmenko, ze které se účastník raduje, nebo je za ni vděčný.

Příklad: A – atmosféra v oddíle, B – bratr, C – citlivost, D, E, F, ...

Dále se zamyslíme nad radostí. Účastníkům řekneme, že existuje dobrá nebo také čistá radost, která se raduje z úspěchů druhých a z krás kolem nás a tato radost nikomu neublíží, ba naopak, ale také se může vyskytnout radost opačná, a to škodlivá. Je nebezpečná v tom, že tato radost je zraňující, jelikož se radujeme z neúspěchu druhých nebo ze zla. A takováto radost nás nikdy nemůže dokonale naplnit a dělat z nás dobrého člověka. Tyto dva druhy radosti skauti rozepíší v následující aktivitě.

Radost čistá/škodlivá

Účastníci obdrží dohromady dva papíry. Na jeden papír budou psát vše, co by zařadili pod pojmem čistá radost a na druhý napíší, co si představí pod škodlivou radostí.

Příklad:

ČISTÁ RADOST	ŠKODLIVÁ RADOST
Z hezkého počasí	Radost z neúspěchu druhého
Z úspěšně dokončené práce	Radost z krádeže
Z vykonaného dobrého skutku	Radost z podvádění

Reflexe:

Účastníci se dále zamyslí, jakou z těchto radostí ve svém životě více používají a zda by neměli nějaké své postoje změnit či zlepšit. Můžeme podávat podněty pro zamyšlení: *Umím se radovat z úspěchů mého kamaráda, sourozence nebo spolužáka? Stává se mi, že mám radost z neúspěchu druhých, když jsou například v něčem horší než já nebo jim něco nejde? Jsem přející? Vážím si svých darů a talentů, které mám, nebo často druhým závidím to „lepší“?*

Skautům dále vysvětlíme, že abychom mohli být radostí a veselí, musíme si sami vážít sebe a mít ze sebe radost. Skauti dostanou papír, do kterého napíší:

- Co mám na sobě rád
- Jakých vlastností si na sobě vážím
- Za co bych se mohl pochválit, co se mi třeba podařilo a mám ze sebe radost

Navážeme na aktivitu ve skupinkách.

Molekuly radosti

Jistě každý zná hru molekuly se pohybují. Tuto hru zde ale vylepšíme a to tak, že po každém vytvoření počtu molekul si účastníci ve skupince, kterou vytvoří, odpoví na připravené otázky. *Co mi přináší radost? Co mi bere radost? Jak se projevuje radost v mém životě? Dělam já druhé radostnými? Jak? Z čeho jsem měl naposledy radost? Jakého znám nejveselejšího člověka?*

Reflexe:

Účastníkům řekneme: *Sdílená radost je dvojitá radost. Každý z vás nyní řekne, co se od někoho dozvěděl a zaujalo ho to.*

Nyní účastníkům přečteme příběh o šťastném člověku.

Příběh Šťastný člověk⁹⁸

Příběh nalezneme v příloze č. 16.

Poté skautům předložíme tyto otázky na zamyšlení, které si zodpoví ve dvojicích.

V čem spočívá opravdové štěstí? Co znamená mít veselou mysl? Znamená to pořád se jen smát? Nebo to je nastavení úhlu pohledu na svět? Jak jsi ty dnes strávil den? Co tě v něm dělalo šťastným?

Emoce

Účastníci budou reagovat pomocí vyjádřené emoce na různé podněty, které předneseme. Účastníci pomocí mimiky a gestikulace ukážou, jak na ně daný podnět působí. Podněty k emocím: čokoláda, jednička z matematiky, pochvala od rodiče, dárek od kamaráda, déšť, hlídka na táboře, zapálená svíčka, vůně benzínu, zvuk kytary, ...

Reflexe:

Aktivita se zaměřuje na pravé pocity a emoce účastníků, které vyvolávají určité podněty ze života. přístup zúčastněných se ke každému podnětu bude lišit. Proto je dobré podněty postupně rozebírat a dát skautům prostor, aby se k nim individuálně vyjádřili.

Na závěr si představíme místo, ve kterém se cítíme dobře a šťastně.

Představ si místo, kde jsi šťastný

Navodí se příjemná atmosféra v prostředí, kde se aktivita realizuje. Každý z účastněných si v místnosti najde příjemné místo, kde se posadí, nebo si lehne a zavře si oči. Dále účastníky

⁹⁸ Příloha č. 16

vyzvěme, aby si představili jakékoliv místo, kde se budou účastníci cítit šťastně. Může to být smyšlené místo, ale i místo skautům blízké či velice známé. Účastníci si zkusí představit své pocity z tohoto místa, snaží si uvědomit, jak se tváří, co cítí.

Účastníkům můžeme předložit podněty k rozjímání: představ si ono místo a vše, co se kolem nachází. Jaké zde máš pocity? Máš něco s sebou? Nebo snad někoho? Zkus se zhluboka nadechnout a vydechnout. Cítíš nějaké vůně? Představuj si, co bys na tom místě rád dělal...

Po nějaké době jsou účastníci vyzváni, aby své místo zkusili ztvárnit na papír.

Reflexe:

Účastníci se posadí do kruhu a kdo bude chtít, může ostatním své místo ukázat a popsat ho.

Zakončující reflexe:

- Cítíš se po této schůzce o něco radostnější?
- Vnímáš, že jsi skaut veselé mysli?
- Co si ze schůzky nejvíce odnášíš?

Úkol na týden: Pokusme se vždy najít veselejší úhel pohledu, který nám s nelehkou situací může pomoci.

3.3.9 Skaut je hospodárný

Výklad zákona

Jiří Zajíc hezky rozepisuje, jak tento bod vystihuje skautské principy.

V principu odpovědnosti vůči sobě by měl skaut být hospodárný a šetrný ke všem darům a zdrojům, které vlastní. Myslí se tím například tělesná a duševní schránka. Řadí se mezi ně fyzická síla, nadání a umění, rozum i city, zdraví, krása a celková osobnost.

Skaut by měl s těmito svými dary jednat hospodárně, být užitečný druhým i sobě a také je rozvíjet a aktivně s nimi nakládat, aby tyto dary neztratil. Neměl by s nimi jednat lehkovážně, ale dobře se o svoji tělesnu i duševní schránku starat.

Druhý princip, odpovědnost vůči druhým, skautům připomíná, že tu jsou i druzí, a proto bychom se k nim měli chovat alespoň tak, jak chceme po druhých, aby jednali s námi. Proto by měl každý skaut jednat hospodárně i směrem k lidským zdrojům a společnosti. Měl by se ke společným zdrojům chovat uctivě, neškodit jim, a neplýtvat. Tak je to i s lidmi kolem nás. I k druhým bychom měli být šetrní a hospodární. Nejsou totiž nevyčerpatelné zdroje a mají své limity, například nejsou stoprocentně trpěliví, tolerantní, nemusí mít stále dobrou náladu, nebo nejsou plní stoprocentní pozornosti. Skaut by měl druhé i v tomto respektovat a jednat s nimi

šetrně. Skaut není hospodárny pouze k druhým lidem, ale také k přírodě. Neplýtvá jídlem nebo oblečením, nevyhazuje věci, které by se daly nějakým způsobem použít nebo opravit, ale jedná tak, aby přírodě ulehčil a ulehčil tak i příští populaci svojí šetrností.

Jak souvisí s hospodárností třetí princip odpovědnosti vůči nejvyšší Pravdě a Lásce? Tento druh hospodaření pojednává o tom, jak nakládáme s tím, co jsme si nevyrobili, nekoupili ale dostali, nebo přijali. Zajíc zde v tomto principu mluví o čase. Skaut by měl být hospodárny s časem. Měl by vědět, do čeho investuje a jak nakládá se svým životem. Čas je velice vzácný a záleží na tom, jak jej využijeme, zda k dobru, nebo jej promarníme. Skaut by si měl uvědomovat, že správné hospodaření s časem je velice důležitá hodnota, která ovlivňuje nás i lidi okolo sebe. Měl by myslet i na budoucnost svoji i jiných a konat tak, aby si ji připravil co nejlépe, aby mu byl čas k užítku.⁹⁹

Být hospodárny se proto nezabývá pouze tím, jak nakládáme s penězi, ale v tomto slovu je skryto mnoho významů. Zde má smysl hospodárnosti mnohem hlubší přesah, než jak by to mohlo mnoho lidí chápat.

Duchovní význam

Co by mohla hospodárnost znamenat v duchovním pojetí? Jak už jsme si řekli, slovo hospodárnost souzní se slovem šetrnost. Skrze Bibli nám Bůh sděluje, že se máme šetřit a nemáme se strachovat o to, co nám nenáleží a co plně neovlivníme, znamená čas a budoucnost. Bůh říká, že se nemáme bát, že o nás bude postaráno viz úryvek z Bible: „Nemějte starost o život, co budete jíst, ani o tělo, co budete mít na sebe. Život je víc, než pokrm a tělo než oděv. Všimněte si havranů: nesejí, nežnou, nemají komory ani stodoly, a přece je Bůh živí. Oč větší cenu máte vy než ptáci! Kdo z vás může jen o píd' prodloužit svůj život, bude-li se znepokojovat? Nedokážete-li tedy ani to nejmenší, proč si děláte starosti o to ostatní? Všimněte si lilí, jak rostou: nepředou ani netkají – a pravím vám, že ani Šalomoun v celé své nádheře nebyl tak oděn jako jedna z nich. Jestliže tedy Bůh tak obléká trávu, která dnes je na poli a zítra bude hozena do pece, čím spíše obleče vás, malověrní!“¹⁰⁰.

Tímto odkazem bychom si měli uvědomovat, že je důležité to, čemu náš čas investujeme. Měli bychom se zabývat věcmi, které mají smysl a hodnotu v Božích očích. Měli bychom spíše hledat lásku a sloužit Bohu a bližním, než bažit po majetku a uznání, které vyprchá.

⁹⁹ ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. s. 132, 133, 134 ISBN 978-80-7501-117-6.

¹⁰⁰ Srov. Lk 12, 22-28

Popis programu

Myšlenková mapa¹⁰¹

Účastníci dostanou myšlenkovou mapu¹⁰², kterou si podle sebe doplní.

Zadání pro skauty:

Co pro tebe znamená být hospodárný, šetřivý? Okolo hlavního pojmu budou slova, která popisují, s čím je možné hospodařit. Slova samozřejmě můžeš doplnit, když tě napadne, s čím se dá ještě šetřit. Do dalšího okruhu obdélníků zapisuj, jak se šetrnost v té dané oblasti u tebe projevuje.

Myšlenkovou mapu nalezneme v příloze č. 17.

Reflexe:

Se skauty pohovoříme o hodnotě šetrnosti a hospodaření. Každý skaut podle své myšlenkové mapy zkusí popsat, v jakých rovinách je dobré být šetrný a hospodárný a proč zrovna v těch. Všichni účastníci se mohou doplňovat v názorech.

Dále účastníkům sdělíme, že je pro správnou hospodárnost je dobré si vážit věcí, na kterých nám záleží. V další aktivitě se proto zaměříme na to, na čem účastníkům nejvíce hodnotově záleží.

Balon plný hodnot

Navodíme účastníkům pocit, že nyní všichni letíme vzdušným balonem, který má na sobě zavěšené hodnoty. Postupně balon začne ale klesat a účastníci se mezi sebou musí domluvit, jako hodnotu na odlehčení balonu obětují, aby se zachránili a proč zrovna tuhle.

Po obětování začne balon opět klesat a je na účastnících, kterou hodnotu obětují dále

Hra se opakuje na stejném principu do té doby, než zůstane poslední hodnota, která zůstala

Výpis hodnot nalezneme v příloze č. 18.

Reflexe:

Po aktivitě následuje řízená diskuse: *Jak se vám spolupracovalo s ostatními? Je moment, kdy jsi nesouhlasil s rozhodnutím? Co jsi prožíval a jak jsi reagoval? Stalo se ti, že jsi prosadil obětování nějaké hodnoty? Jak ses cítil? Souhlasíš s vítěznou hodnotou? Proč ano? Proč ne?*

¹⁰¹ Převzato z: ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2015. s 333. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

¹⁰² Příloha č. 17

Být hospodárný však neznamená pouze materiální schránku, ale i psychickou a tělesnou schránku. Proto se v následujících aktivitách zaměřujeme i na tyto dvě stránky.

Šetrný k tělu

Skautům se zeptáme, jak lze být šetrný k tělu. Skauti se rozdělí do dvojic a pokusí se vymyslet své návrhy. Každá dvojice poté své návrhy představí ostatním a popíše je. Následně se skautů budeme ptát na otázky související s šetrností těla a skauti se budou hlásit v případě, že s tvrzením souhlasí a nehlásit, když nesouhlasí. Kdokoliv může otázku stopnout a někoho se doptat na jeho odpověď, aby ji více rozvedl. Před touto hrou je třeba účastníky seznámit s pravidly ohledně dotazování, aby se mohli rozhodnout, zda se do hry připojí, nebo nepřipojí.

Otázky na ANO/NE

Dodržuješ stravu min 5krát denně? Spíš pravidelně více než 7 hodin? Pracuješ s přestávkami? Jíš zdravě? Ujdeš denně alespoň 5 km? Používáš zdravou obuv? Cvičíš pravidelně? Snažíš se dýchat dobře přes bránici?

Reflexe:

Každou otázku zhodnotíme podle počtu hlasů a řekneme si, proč je dobré daný bod zachovávat a jak to prospívá našemu tělu. Každý bude mít prostor se vyjádřit.

Šetrný k psychice

K účastníkům promluvíme:

Zkuste se zamyslet, jak vy sami jste šetrní k vaší psychice. Šetrnost k psychice může znamenat to, co si sami pustíme do mysli a co vytrídíme pryč. Když nebudeme filtrovat, co máme v sobě, může se stát, že budeme přehlcní vším možným a nebudeme vědět, jak s čím naložit. Proto se vás nyní budeme ptát, abyste si utvořili sami obraz o tom, zda jste dostatečně šetrní k vaší psychice. Otázky si zaznamenejte.

Otázky:

- Jak často přemýšlíš nad negativními věcmi, které tě brzdí k seberealizaci?
- Řešíš více minulost, nebo budoucnost místo toho, abys žil více v přítomnosti?
- Udržuješ pouze vztahy, které ti přinášejí radost a naplnění, nebo se zabýváš vztahy, které tě spíše zraňují nebo ti pravidelně přidávají starosti?
- Myslíš primárně na svoje potřeby nebo upřednostňuješ potřeby druhých? Nezapomínáš někdy na sebe?

Reflexe:

Následně necháme chvíli času, aby se nad otázkami mohli účastníci více a hlouběji zamyslet.

Dále účastníkům podáme papír, na který budou sami za sebe psát, jakým způsobem nejraději tráví čas pro sebe.

Můj čas

Účastníky vybídíme: *Zamysli se, jak nebo čím nejraději relaxuješ a co ti pomáhá být duševně v pohodě. Zkus své podněty rozepsat nebo nakreslit na papír. Bude ti sloužit jako pomocník, když ti nebude zrovna nejlíp nebo se budeš cítit v nepohodě.*

Reflexe:

Všichni se posadí do kruhu a každý dá svůj list před sebe tak, aby na něho viděli ostatní. Poté si je jednotlivě účastníci ukážou, aby mohli svými podněty někomu jinému například poradit.

Meditace

Jedním z druhů relaxace je meditace. Meditace uvolňuje stres a je to forma odpočinku mysli i těla. S účastníky si vyzkoušíme meditaci zaměřenou na vnímání přítomnosti. Skauty s vyznáním podpoříme, aby tento čas strávený meditací využili jako modlitbu anebo uvědomění si Boží přítomnosti, Boha, který má všechno trápení v rukou a není tak třeba se ničeho bát.

Účastníky vyzveme slovy:

Najdi si v prostoru místo, které ti je něčím sympatické a posad' se, nebo si lehni, aby ti to bylo příjemné. Zkus si zavřít oči a uvědomit si své tělo, každou součást tvého těla. Zkus za něj (Bohu) poděkovat a zamyslet se, jaké dobro skrze danou část tvého těla můžeš vykonávat. Nyní se zkus úplně uvolnit. Uvolňuj postupně hlavu, ramena, ruce, hrudník a nohy. Nyní vyžeň z mysli všechny negativní myšlenky, strach, hněv, zlost a ponechej si radost, klid, pokoj. Nemysli na minulost nebo budoucnost, ale na tento okamžik, co prožíváš a cítíš. Jaké jsou tvé pocity? Pojmenuj je. Čím teď žiješ? Co ti dělá radost? Kdo tě má rád? Uvědom si, za co jsi (Bohu) vděčný a vyjmenuj to. Nyní následuje ticho. Využij ho tak, aby sis odpočinul. Nemusíš už na nic myslet. (Můžeš myslet na Boha a na Jeho lásku k tobě.)

Reflexe:

Po chvíli meditaci ukončíme a zeptáme se skautů, jak si meditaci užili a zda se cítí více uvolnění. Každý zkusí popsat svůj prožitek.

Zakončující reflexe:

- Jak bys po programu popsal to, že skaut je hospodárný?
- Která z aktivit tě nejvíce bavila a co ti dala?
- Uvědomil sis při programu něco, co jsi o sobě nevěděl?

Úkol na týden: Vyber si, vůči komu nebo čemu budeš šetrný a týden se snaž na tom upřímně pracovat.

3.3.10 Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích

Výklad zákona

Tento poslední bod zákona shrnuje všechny předešlé body do jedné výstižné věty. Skaut je čistý ve všech jeho myšlenkách, v každém slově a čistota jeho úmyslu se projevuje i ve skutcích. V jeho životě se uplatňuje ryzost jednání, myšlenek i slov. Znamená to, že jeho záměr má být vždy a ve všem čistý, laskavý, nikoliv bezelstný.

Každé jednání má svůj zárodek v nitru. Zde se rodí bohužel i pokušení, které nás svádí ke špatnému a nečistému jednání. Pokušení je vystaven každý a každý se taky musí sám rozhodnout, zda naletí nebo se ubrání a pokušení zažene. Je velice důležité umět rozpoznat, co je čisté a co naopak škodí.¹⁰³

Zajíc ve své knize *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu* k tomuto bodu píše: „Naše vyjadřování (nejen ve slovech) je jasným odrazem toho, jak je to v našem srdci (proto také vždycky při rétorice zdůrazňuji, že jde v prvé řadě o vnitřní postoje než o nějakou techniku). A dokonce to platí i obousměrně: naše vyjadřování formuje i naše srdce. To je zvlášť nebezpečné – a proto je tak důležité vyvarovat se hrubé a sprosté mluvy. Deformuje naše nitro, jež to zase zpátky vrací do naší řeči a jednání.“¹⁰⁴

Čistota je ideál a nikdo není dokonalý. Je však zapotřebí se k tomuto ideálu blížit a snažit se o co největší naplnění tohoto skautského bodu.

Duchovní význam

Znakem skautů se ne nadarmo stala zrovna lilie. Skauti tento symbol čistoty převzali od rytířů. Rytíři taktéž usilovali o čistotu mysli, slova i skutku. Ale ani tady nebyl počátek symbolu čistoty. Symbol lilie rytíři převzali od samotné Panny Marie. Panna Maria byla vždy pro rytíře vzor a příklad čistoty, jelikož byla milosrdná a za všech okolností měla soucit s hříšníky. Dokonce i Panna Maria byla vystavěna pokušení, ale dokázala odolat, aby zůstala čistá a bez poskvrny hříchu.

¹⁰³ ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. s. 143 ISBN 978-80-7501-117-6

¹⁰⁴ ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. s. 143 ISBN 978-80-7501-117-6

Žádný skaut nemůže o sobě říct, že je stoprocentně čistý a nikdy nepochybil. Tak jak je psáno i v Písmu: „Spravedlivý, i když sedmkrát padne, zase povstane, svévolníci zaklopýtají a zle končí.“¹⁰⁵ Důležité je se nevzdávat a jít za tímto ideálem čistoty.

Tak jako Panna Maria byla dokonale čistá, a přesto sedávala s hříšníky a milovala je, tak i skauti by se měli k druhým chovat láskyplně a odpouštět jim, stejně, jako odpouštěla Panna Maria. Čistota může znamenat i odpuštění, „neboť jestliže odpustíte lidem jejich přestoupení, i vám odpustí váš nebeský Otec.“¹⁰⁶

„Slibuji sloužit Pravdě a Lásce...“¹⁰⁷ Pravdou je, že chceme být celým svým životem čistí v myšlenkách, slovech i skutcích. Láska, to je uvědomění si, že i my se svojí nedokonalostí jsme bezmezně přijímáni a milováni, a je nám odpuštěno. „V něm nás již před stvořením světa vyvolil, abychom byli svatí a bez poskvrny před jeho tváří.“¹⁰⁸ Svým dobrým příkladem čistoty skaut může měnit lidská srdce a otvírat druhým nový rozměr života: „abyste byli bezúhonní a ryzí, Boží děti bez poskvrny uprostřed pokolení pokřiveného a zvráceného. V něm sviťte jako hvězdy, které osvěcují svět.“¹⁰⁹

Popis programu

„Čistý“

Skauty rozdělíme po družstev po třech. V družstvech se pokusí vymyslet, v jakých různých souvislostech se dá použít spojení, že je někdo čistý.

Příklady: Čistý po koupeli, bez záznamu v trestním rejstříku, po zdravotní stránce, po sexuální stránce (neposkvrněný), pravdivý a láskyplný (ve vztahu k Bohu – svatý)

Reflexe:

Dále nám jednotlivé skupinky představí své souvislosti a společně všechny dáme dohromady. Skautů se zeptáme, zda si myslí, že některé z vyjmenovaných druhů čistot více souvisejí s 10. bodem zákona a proč. Společně bychom došli k názoru, že čistota v bodu představuje pravdivost a schopnost dělat věci se stoprocentním nasazením a láskou. To znamená, že vše, co děláme, na co myslíme a co říkáme, by mělo být v pravdě a mělo by v nás reprezentovat dobro a lásku. V každé slově, skutku i činnosti by měla být přítomná láska.

¹⁰⁵ Srov. Př 24,16

¹⁰⁶ Srov. Mt 6, 14

¹⁰⁷ Výňatek ze skautského slibu

¹⁰⁸ Srov. Ef 2, 15

¹⁰⁹ Srov. Fl 2, 15

Kdyby měla skautská čistota podobu

Účastníkům zadáme, aby se zamysleli nad tím, kdyby čistotu měla symbolizovat jakákoliv věc, osoba, nebo něco jiného, co by to podle nich bylo a proč. Účastníci si podobu čistoty mohou také sami vymyslet a nakreslit.

Reflexe:

Své symboly čistoty si navzájem skauti představí a popíšu.

Nyní se budeme zabývat jednotlivým obsahům čistoty. Skautům vysvětlíme, že všechny tyto druhy čistoty spolu souvisí a nelze je oddělit.

1. Čistý ve slovech

S účastníky povedeme debatu o tom, jak být čistí ve slovech. Každý účastník by se měl vyjádřit, co pro něho znamená být čistý ve slovech.

Otázky:

- Řekl jsem v hádce nebo rozčilení škaredou věc, které jsem pak litoval? Jak by se této situaci dalo do budoucna předejít?
- Myslím vše, co řeknu, zcela upřímně?
- Zvažuji má slova dříve, než je řeknu?
- Zvedl jsem někdy mými slovy někomu náladu? Kdy a komu?
- Zažil jsem naopak já povzbuzení slovy? Od koho?

Slova povzbuzení

Účastníci si navzájem budou psát povzbudivá psaníčka, ve kterých vyjádří buď vztah mezi nimi, nebo za co jsou dotyčnému vděční nebo co na nich obdivují. Každý účastník si z papíru vytvoří svoji obálku se jménem, do které ostatní budou vkládat psaníčka.

Reflexe:

Skautům řekneme, že proto, aby fungoval oddíl, tak musí fungovat i vztahy mezi členy oddílu a je třeba se věnovat každému z nich individuálně. Řekneme jim, že je důležité se mezi sebou slovně povzbuzovat a být si vzájemnou oporou, protože jsou skautští bratři, kteří nikoho nenechají v nesnázích.

2. Čistý ve skutečích

Zeptáme se účastníků, jak lze být čistý ve skutečích. Každý skaut zkusí vymyslet příklad, jak vložit do jednání čistotu.

Otázky na zamyšlení

- Jednám vždy férově?
- Vykonávám činnosti na sto procent?
- Jednám z lásky nebo z donucení?
- Komu jsem naposledy poskytl službu lásky?

Alespoň jeden dobrý skutek denně

Skautů se zeptáme, jak se jim daří plnit dobré skutky a jaký skutek dnes vykonali. Povzbudíme je k dalšímu plnění, abychom díky našemu osobnímu zapojení mohli opravdu lepší svět a rozdávat lásku a radost.

3. Čistý v mysli

Účastníkům položíme otázky, na které si sami odpoví. Otázky mohou zaznamenat na papír. Otázky budou vypadat takto¹¹⁰:

Jak moc tě ovlivňují dobré a špatné myšlenky? (zkus najít příklad ze života, Záleží ti na tom, jaké názory a myšlení zastávají tví přátelé? Záleží ti na tom, co si o tobě přátelé myslí? Je někdo, o kom si myslíš něco negativního? Je opravdu pravda to, co si o něm myslíš nebo se už změnil?

Reflexe:

Své odpovědi skauti rozeberou ve dvojicích nebo si ne nechají pro sebe, jak budou chtít.

Moje mysl

Skautům nyní dáme vodové nebo akrylové barvy a štětce. Řekneme jim, aby na výkres zkusili podle nich ztvárnit jejich mysl. Jakou by měla barvu, tvary a záhyby.

Reflexe:

Nakonec si barvy naší mysli skauti ukážou a mohou popsat.

Zakončující reflexe:

- Jsou situace, ve kterých jsem v minulosti pochybil a nyní bych reagoval jinak, lépe?
- Který z těchto bodů čistoty je pro tebe nejtěžší, a naopak nejlehčí a proč?
- Co si z tématu o čistotě odnášíš?

¹¹⁰ KLÍČOVÁ, Ludmila. *Chystamprogram.skaut.cz: Záleží na tom, co si myslíme?* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://chystamprogram.skaut.cz/hledat-aktivity/kdo-jsem/moje-svedomi/500-zalezi-na-tom-co-s-myslme>

- **Úkol na týden:** Sestav si skautské zpytování svědomí k tomuto bodu skautského zákona a řiď se jím.

Závěr

Tento bakalářský projekt pojednával o rozboru skautského zákona a jeho duchovní stránce. Na začátku projektu jsme čtenáře seznámili se skautingem, zaměřili se na jeho poslání, hodnoty, které skauting přináší, rozebrali jsme principy, slib a zákon zatím okrajově, heslo i denní příkaz. Poté jsme se zaměřili na skautskou výchovnou metodu a všech jejích osm bodů. Rovněž jsme popsali všechny věkové kategorie skautů od benjamínků po dospělé skauty.

Ve druhé části jsme se zaměřili na 17. Oddíl Liliového kříže, pro jehož skauty a skautky (12-15 let) byl projekt navrhován. Seznámili jsme čtenáře s historií oddílu, popsali jsme současný stav a též jsme se věnovali SWOT analýze oddílu, kterou jsme v komentáři podrobně rozebrali. Dále byly popsány družinky z oddílu a vedoucí z 17. OLK.

Třetí a praktická část projektu byla určena skautskému zákonu a jeho hlubšímu rozměru i z hlediska duchovního. Ze začátku byl každý bod zákona vysvětlený, jak jej chápali a zamýšleli zakladatelé, takže jsme popsali výklad daného bodu zákona. Následoval výklad duchovní, který měl za důsledek hlubší pochopení daného bodu a zároveň se myšlenky opíraly o křesťanství, respektive o Bibli. Výklad bodu navázal na hlavní část projektu, kterou byl vytvořený program ke každému bodu skautského zákona pro skauty a skautky. Program vedl skauty k hlubšímu pochopení skautského zákona. Často se v rámci programu vedly diskuse a skautům byly tak nabídnuty podnětné otázky, které je směřovaly k hlubšímu zamyšlení nad body zákona. Program tak měl sloužit k lepšímu pochopení jednotlivých bodů skautského zákona a měl rovněž pomoci a usnadnit jeho plnění v každodenním životě.

Seznam literatury:

- POWELL, Robert Baden. *Skauting pre chlapcov*. 35. slovenský skauting, 2004. ISBN 80-89136-09-5.
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. 1993, Český ekumenický překlad. 3. přeprac. vyd. Praha: Česká biblická společnost
- BRABEC, Petr. Skautská řeč symbolů. *Skauting*. Praha, 2014, **52**(4), s. 18. ISSN 1210-9827.
- LUCKÁ, Barbora. *Vůdcovská zkouška: příručka nejen k přípravě na vůdcovskou zkoušku*. 2013, Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum. ISBN 978-80-86825-81-6.
- ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7.
- Junák – český skaut, z. s., Stanovy spolku schválené XIV. Valným sněmem Junáka v Litomyšli dne 29. 3. 2014
- Salesiánský klub mládeže, z. s. Dům Ignáce Stuchlého, *Programy pro školu: rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu*, 2021. Salesiánský klub mládeže, z. s. Dům Ignáce Stuchlého. vyd. 1.
- Kolektiv autorů, *Vůdcovská zkouška jinak*, vydal Junák – český skaut, Pardubický kraj, z. s., Praha 2018, ISBN: 978-80-262-1311-8.
- SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví*. 1912, 3. nezměněné vydání podle 1. vydání v roce 1912. Praha: vydalo nakladatelství Merkur ve spolupráci s Junáckou edicí Ústřední rady Českého Junáka, 1991, ISBN 80-7032-001-X.
- VÁCHA, Marek. *Místo, na němž stojíš, je posvátná země*. 2008, Brno: Cesta. ISBN 978-80-7295-104-8, s. 252; Ex 3, 5-6.
- VOŇAVKOVÁ, Věra – Mauglí a kol. *Tichou poštou*. 2005, Praha: Junák. ISBN: 80-86825-99-X
- ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2000, Praha: Junák, ISBN 80-86109-40-2.
- ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. ISBN 978-80-7501-117-6.
- ZAPLETAL, Miloš. *Rádce skautské družiny*. 2016, Vydání třetí. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, ISBN 978-80-7501-102-2.

- ZAPLETAL, Miloš. *Rádce skautské družiny*. 2002, Vydání druhé. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR. ISBN 80-86109-88-7.

Internetové zdroje:

- Citáty slavných osobností. *Citaty.net* [online]. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <https://citaty.net/>
- Junák – český skaut, z. s. [online]. Stanovy spolku. Hlava II odstavec 8. ©2021 [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/>.
- KLÍČOVÁ, Ludmila. *Chystamprogram.skaut.cz: Záleží na tom, co si myslíme?* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://chystamprogram.skaut.cz/hledat-aktivitu/kdo-jsem/moje-svedomi/500-zalezi-na-tom-co-s-myslme>
- Odbor duchovní výchovy. *Krizovatka.skaut.cz* [online]. 17. 6. 2022 [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/organizace/ustredni-organy/odbory-vykonnerady/odbor-duchovni-vychovy>
- Program osobního růstu. *Krizovatka.skaut.cz* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/program-osobniho-rustu>
- Příroda. *Krizovatka.skaut.cz* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/priroda>
- Sbíрка nejen skautských her. *HRANOSTAJ.cz* [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.hranostaj.cz/>
- Tři síta – pravda, dobro a potřebnost. *Pastorace.cz* [online]. Copyright © 2000 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/tematicke-texty/tri-sita-pravda-dobro-a-potrebnost>
- Vedu skauty a skautky. *Krizovatka.skaut.cz* [online]. [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/skautky-skauti/vedu-skautky-a-skauty>
- Znak Junáka – skautské středisko 88 Radost Praha. *skautské středisko 88 Radost Praha – skautské středisko 88 Radost Praha* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://88radost.skauting.cz/znak-junaka/>

Přílohy

Příloha č. 1

Znění skautského slibu:

"Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.

Slib lze doplnit dobrovolným dodatkem: „K tomu mi pomáhej Bůh.“

Zdroj: Junák – český skaut, z. s. [online]. Stanovy spolku. Hlava II odstavec 8. ©2021 [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/>.

Příloha č. 2

Znění skautského zákona:

- 1. Skaut je pravdomluvný.*
- 2. Skaut je věrný a oddaný.*
- 3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.*
- 4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
- 5. Skaut je zdvořilý.*
- 6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
- 7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
- 8. Skaut je veselý myslí.*
- 9. Skaut je hospodárný.*
- 10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.*

Dívky a ženy používají znění v ženském rodě.

Zdroj: Junák – český skaut, z. s. [online]. Stanovy spolku. Hlava II odstavec 8. ©2021 [cit. 2023-01-03]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/>.

Příloha č.3

Ukázka skautského kroje

Zdroj: <http://www.skauti-vysocany.cz/skautsky-kroj/>

Příloha č. 4

Skautský šátek

Zdroj: <https://www.junshop.cz/satek-hnedy.html>

Příloha č. 5

Rytířský zákon zněl:

- Buď vždy připravený, oblečený ve zbroji, kterou smíš odložit jenom na noc, když odpočíváš!
- Ať děláš cokoliv, snaž se přitom získat uznání a zachovat svou čest!
- Ochraňuj chudé a slabé!
- Pomáhej těm, kteří se sami nemohou bránit!
- Nedělej nic, co by jiného mohlo urazit!
- Buď připravený k boji za ochranu svojí země!
- Pracuj pro čest, ne pro zisk!
- Nikdy neporuš žádný slib!
- Braň svým životem čest své země!
- Než v hanbě žít, raději čestně zemřít!

Zdroj: Baden-Powell, R., & Hrica, P. 2004. s. 225-226, Skauting pre chlapcov, slovenský skauting, 35. vyd. ISBN 80-89136-09-5

Příloha č. 6

Zdroj: https://www.geocaching.com/geocache/GC7T6AT_skautska-lilie-6

Příloha č. 7

Zdroj: <https://skaut-lisak.cz/skautska-praxe/2018/12/pozdrav-a-podani-ruky/>

Příloha č.8

Zdroj: <https://tumulus.skauting.cz/2018/03/29/oddilove-kolo-zavodu-vcata-a-svetlusek/>

Příloha č. 9

Zdroj: <https://genserek.cz/oddily/roveri-rangers/>

Příloha č. 10

Zdroj: <http://www.pagodanj.cz/>

Příloha č. 12

Úryvek k zamyšlení:

Sloužit Pravdě znamená, že se na tvé slovo dá spolehnout. Úmyslně neklameš, ale ani nemluvíš jen tak do větru, aby řeč nestála. Když něco říkáš, je to proto, že ti na druhých opravdu záleží a chceš jim svým sdělením pomoci, poskytnout důležitou informaci nebo udělat radost. Za tím, co říkáš, stojíš, protože se vždycky nejdřív přesvědčíš, dá-li se tomu, co říkáš, věřit, nebo ne. A když to není tak jisté, nestydiš se svou pochybnost přiznat a říct „já to tak docela určitě nevím“ nebo „mohlo by to tak být, ale ještě si to musíme ověřit“.

Zdroj: ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. ISBN 9788075011176.

Příloha č. 13

„V původní anglické verzi ve druhém bodě zákona bylo jedno slovo – loyal – a podrobně se vypisovalo, komu všemu má být skaut „loajální“: své královně, své zemi, skautským vůdcům, rodičům, zaměstnavatelům a svým podřízeným. Zvláště ti podřízení, kterými se rozuměli ti, kteří jsou níže postavení než dotyčný, stojí za pozornost. My tam máme v češtině dvě slova – věrný a oddaný. A je to velmi dobře, i když dneska už skoro nikdo neví, co to vlastně znamená být „oddaný“. On totiž vztah oddanosti má svůj základ v tom, že člověk dává k dispozici svůj život. Původně to bylo hlavně vůči Bohu, posléze rytíř vůči panovníkovi a manželé sobě navzájem (proto se ostatně o nich říká, že byli oddáni). Oddanost vlastní vedla vojáky k obětování vlastního života. Na nás to může dneska působit jako až příliš velké podřízení se někomu či něčemu. Jenomže skutečná věrnost se bez oddanosti nakonec nikdy neobejde. Aniž bychom hned viděli nějaké hrdinské činy, pak schopnost dát svůj život k dispozici tomu, komu jsem slíbil věrnost, se může projevat v řadě větších či menších obětí. Skauting i po stu letech má stále v sobě zakomponovánu výzvu Roberta Baden-Powella: Konej to, co je na prospěch druhým, nikoli to, co je jen na prospěch tobě. Oddaností se projevuje opravdovost mé věrnosti. A to jak v tom, co jsem schopný pro tu věrnost vydržet, tak v tom, co jsem schopný pro ni aktivně uskutečnit. Oddanost se totiž musí projevit skutky.“

Zdroj: ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2017. ISBN 9788075011176.

Příloha č. 14

„Za nejdůležitější považuješ dělat druhým lidem radost. Kvůli tomu leccos vydržíš. A i kdyby tě to mělo stát všelijaké trápení, svého přítele nikdy nezradíš. Dokonce i tehdy, když on tě zklame, ty mu dokážeš odpustit. Úspěch tvých kamarádů má pro tebe stejnou cenu jako ten tvůj – a když je to váš úspěch společný, je to ze všeho nejlepší. Na toho, kdo je slabší, se nikdy nevytahuješ. Naopak: když je to třeba, před ostatními ho chráníš. Máš oči i srdce otevřené pro každého, kdo potřebuje tvou pomoc. A pokud přece jen někomu ublížíš, někoho zklameš nebo poškodíš, jsi dost silný na to, abys ho poprosil za odpuštění. Také dovedeš odpustit každému, kdo tebe požádá o odpuštění.“

Zdroj: ZAJÍC, Jiří. *Příběhy ke skautskému slibu a zákonu*. 2017. s. 83, Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, ISBN 978-80-7501-117-6.

Příloha č. 15

Tu vystoupil jeden zákoník a zkoušel ho: „Mistře, co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?” Ježíš mu odpověděl: „Co je psáno v Zákoně? Jak to tam čteš?” On mu řekl: „Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí” a „miluj svého bližního jako sám sebe.” Ježíš mu řekl: „Správně jsi odpověděl. To čiň a budeš živ.” Zákoník se však chtěl ospravedlnit, a proto Ježíšovi řekl: „A kdo je můj bližní?” Ježíš mu odpověděl: „Jeden člověk šel z Jeruzaléma do Jericha a padl do rukou lupičů; ti jej obrali, zbili a nechali tam ležet polomrtvého. Náhodou šel tou cestou jeden kněz, ale když ho uviděl, vyhnul se mu. A stejně se mu vyhnul i levita, když přišel k tomu místu a uviděl ho. ale když jeden Samařan na své cestě přišel k tomu místu a uviděl ho, byl pohnut soucitem; přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem a obvázal mu je, posadil jej na svého mezka, zavezl do hostince a tam se o něj staral. Druhého dne dal hostinskému dva denáry a řekl: ‘Postarej se o něj, a bude-li tě to stát víc, já ti to zaplatím, až se budu vracet.’ Kdo z těch tří, myslíš, byl bližním tomu, který upadl mezi lupiče?” Zákoník odpověděl: „Ten, který mu prokázal milosrdenství.” Ježíš mu řekl: „Jdi a jednej také tak.”¹¹¹

Zdroj: Lk 10, 25-37

Příloha č. 16

Jednou přišel kdosi celý rozčilený k Sokratovi: „Sokrate, slyšel jsi, co udělal tvůj přítel? To ti musím hned vyprávět.“

„Okamžik, prosím tě,“ přerušil ho mudrc. „Prosel jsi to, co mi chceš říct, třemi síty?“

„Třemi síty?“ podivil se muž.

„Ano, můj milý, třemi síty. Podívej se, zdali to, co mi chceš říct, projde třemi síty. První síto je síto pravdy. Zkoumal jsi všechno, co mi chceš říct, zdali je to pravdivé?“

„Ne, slyšel jsem to vyprávět a...“

„No vidíš! Ale určitě jsi to zkusil s druhým sítem. Je to síto dobroty. Jestlipak to, co mi chceš říct – když už by to neměla být pravda – je alespoň dobré?“

Druhý na to váhavě: „Ne, není, naopak...“

„Aha!“ přerušil ho Sokrates. „Použijeme tedy aspoň třetí síto a zeptáme se, zdali to, co mi chceš říct a co tě tak rozčílilo, je potřebné!“

„Potřebné to právě není...“

„Tedy,“ usmál se mudrc, „jestli to, co mi chceš říct, není ani pravdivé, ani dobré nebo potřebné, nech to být a nezatěžuj tím ani sebe, ani mě!“

Zdroj: Tři síta – pravda, dobro a potřeba. *Pastorace.cz* [online]. Copyright © 2000 [cit. 2023-01-11]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/tematicke-texty/tri-sita-pravda-dobro-a-potrebnost>

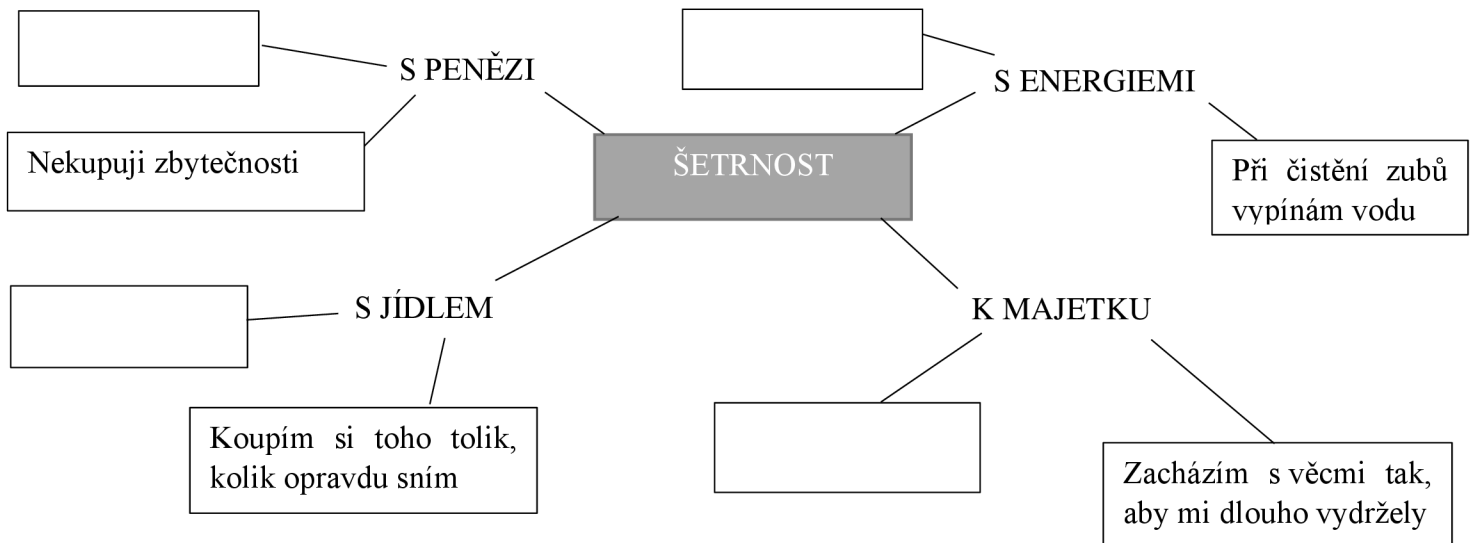
Příloha č. 17

„V daleké zemi žil král, který byl těžce nemocen. Jednoho dne přikázal svým dětem, aby po celém světě hledaly šťastného člověka. Když ho najdou, pak si mají vzít jeho košili, protože jen ta může nemocného krále uzdravit. Vydaly se tedy na cestu a dlouho chodily po světě, ale žádného šťastného člověka nenašly. Vracely se zpět domů, když náhle spatřily v dáli světlo. Okamžitě se za ním vydaly. Když přišly blíže, našly člověka, který seděl zcela sám pod širým nebem. Tiše se tam posadily a uslyšely, jak řekl: "Bohudík jsem krásně strávil také ten dnešní den. Jsem tím nej šťastnějším člověkem. Bohu budiž dík za to, jak jsem šťastný!" "Když jsi tak šťastný, pak nám dej svou košili, abychom ji přinesly otci a on bude zdrav." To mu řekly. On však pravil: "Nemám žádnou." - pravé štěstí nezávisí na materiální stránce - šťastní lidé šíří světlo v temnotách – štěstí spočívá v člověku, nedá se vyměnit jako košile.“

Zdroj: Příběhy k zamyšlení 2., Peter Bleeser, s. 38 Dostupné z:

https://wiki.rovernet.cz/lib/exe/fetch.php/pribehy_k_zamysleni_ii_fons_1996.pdf

Příloha č. 18

Příloha č. 19

Hodnoty:
☐ Láska
☐ Spravedlnost
☐ Úcta
☐ Empatie
☐ Pravda
☐ Štěstí
☐ Zdraví
☐ Svoboda
☐ Světový mír